

UNITÁRIUS ÉLET

54. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2000. JÚLIUS-AUGUSZTUS

Kéthavonta megjelenő folyóirat

MILLENNIUM

István király
Thuróczi: Cronica Hungarorum című,
Brünnben 1488-ban nyomott könyvéből.

A TARTALOMBÓL

Egy gondolat

Lelki útravaló...

Teológiai műhely

Millennium 2000

Egy az Isten, egy a hit,
egy a keresztség

Beszélgetés Sajgó Szabolcs
jezsuita szerzetessel

Portrék a jelenből

Mérlegen a szociális munka és az árvízi segélyszolgálatok

A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat 2000. évi közgyűlése

A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat 2000. június elején tartotta szokásos évi közgyűlését a Szeretetszolgálat XIII. kerületi Szociális Központjában, amelyen jelen voltak a Szeretetszolgálatot alapító protestáns és ortodox egyházak vezetői, valamint a karitatív szervezetet támogató magánszemélyek képviselői.

A közgyűlést **Szebik Imre** evangélikus püspök imádsággal nyitotta meg. **Orbókné Szent-Iványi Ilona**, a Szeretetszolgálat Felügyelő Bizottságának elnöke tolmácsolta **Jürgen Gohde**, a Német Protestáns Szeretetszolgálat (Diakonisches Werk) elnökének – aki ugyanakkor a Szeretetszolgálat tiszteletbeli elnöke – köszöntését, és arra kérte a jelenlévőket, hogy a továbbiakban is ugyanilyen elszántsággal és kitartással támogassák a Szeretetszolgálat munkáját, amely ötvözi az új évezredben való helytálláshoz szükséges tartalmat – a Krisztus iránti elhivatottságot és a szociális munkához szükséges szakértelmet.

A köszöntő után a közgyűlési tagok azonnal a Szeretetszolgálat elmúlt évi tevékenységének áttekintésével, illetve a közép- és hosszú távú tervek megvitatásával kezdték az ülést. A közgyűlési tagok örömmel fogadták azt a hírt, hogy a Szeretetszolgálat közel tízéves szakmai munkájának elismeréseként az országos érdekegyeztető fórum – a Szociális Tanács – tagjává választották, ahol a karitatív szervezetek mellett a protestáns egyházi intézmények érdekeit tudja képviselni. Reményüket fejezték ki, hogy a szeretetszolgálati tagság által a hazai szociális törvénykezésben újra megjelenhetnek a protestáns értékeket is megjelenítő törvények, rendeletek.

Lehel László lelkész, a Szeretetszolgálat igazgatója bevezetőjében két munkaterület erőtel-

Olvassuk együtt a Bibliát hétről-hétre!

*Micsoda az ember – mondom – hogy megemlékezel róla?
És az embernek fia, hogy gondod van reá?
(Zsolt. 8,5)*

augusztus 7–13	Zsoltár 1
augusztus 14–20.	Zsoltár 2
augusztus 21–27.	Zsoltár 3
augusztus 28–szeptember 3.	Zsoltár 4
szeptember 4–10.	Zsoltár 5
szeptember 11–17.	Zsoltár 6
szeptember 18–24.	Zsoltár 7
szeptember 25–október 1.	Zsoltár 8

Unitárius vallási műsorok a médiában

Magyar Rádió – Kossuth adó

Egy az isten

c. unitárius félóra

július 28., péntek 13.30

augusztus 25., péntek 13.30

Rádiós élő istentisztelet közvetítés Hódmezővásárhelyről

szeptember 24., vasárnap
de. 10. órákor

Magyar Televízió – M1-es csatorna

Örömhír

szeptember 24., vasárnap 15.30

A Millennium 2000 jegyében

„Unitárius világtalálkozó”
szeptember 25., hétfő

jes fejlődésére hívta fel a figyelmet. A Szeretetszolgálat magyarországi karitatív munkájában az 1999. év rendkívül eredményes volt. A folyamatos szociális munka mellett két olyan szolgáltatást sikerült beindítani, amelyek mind a Szeretetszolgálat életében, mind az intézmények térségében (megyében, városban) hiánypótló kezdeményezések voltak. Például Budapesten a hajléktalan nők és csellengő gyermekek részére létrehozott melegedő egyedülálló a maga nemében, sőt az egész országban is.

Nagy Ákos

Lapzárta minden páros hó 10-én van. A később beérkezett írásokkal szerkesztőségünk csak a következő hó lapzártáig tud foglalkozni. Kérjük ezt a beküldendő írásoknál figyelembe venni.

Ellenkező esetben a szerkesztési és nyomdai munkák elhúzódnak és késhet a lap megjelenése.

Laptulajdonos:
Magyarországi Unitárius Egyház
Főszerkesztő:
Orbókné Szent-Iványi Ilona
Rovatvezetők:
Kászon József
(hazai és határon túli kultúra),
Kelemen Miklós
(egyház történet),
Rázmány Csaba
(hazai egyházi tudósítások),
Dr. Somogyi László
(Teológiai Műhely)
SZERKESZTŐSÉG CÍME:
V. Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055.
Telefon/fax: 311-2801
Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.
Előfizethető:
egyházi központunkban, a lelkései irodákban,
vagy egyházi csekkben, Unitárius Élet jellegével.
Évi előfizetési díj: 1200,- Ft
Egyes szám ára 200,- Ft
Megjelenik kéthavonta.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
Felelős kiadó:
Heltai Gáspár Kft.
Index: 25 842
Készült a Cerberus Kft. gondozásában
(Budapest V., Kálmán Imre u. 23.
Tel.: 332-3511)
Felelős vezető: Schmidt Gábor
HU ISSN 0133-1272

A Magyarországi Unitárius Egyház
internet címe:
www.extra.hu/mue

Egy gondolat...

Az elmúlt húsz év során több ízben – sokszor évekig – szerkesztettem az Unitárius Életet. Elődöm váratlan lemondása után, az Elnökség és az EKT kérésére – ideiglenesen – ismét elvállaltam ezt a megbízatást.

A Szerkesztő Bizottság tagjaival beszélgetve lett nyilvánvaló, hogy szükség van, rendszeres, kibővített szerkesztői ülésekre, ahol döntünk a lap arculatának, tartalmának megváltoztatásáról. Több egyházi munkatársat szeretnénk bevonni a munkába, új rovatokkal, interjúkkal, életképekkel színesíteni az oly sok igényt kielégítő egyházi sajtó fórumot.

Az Unitárius Élet folyóirat. Az elmúlt évekhez hasonlóan, helyet szeretnénk adni színvonalas teológiai és társudományi írásoknak is, de emellett ökumenikus kitekintést, egyházi eseményekről szóló beszámolókat is megjelentetünk.

Tartalomban, ennyi elvárásnak megfelelni igen nehéz. Az időszerűségnek pedig a kéthavi megjelenés, és a hosszú nyomdai átfutás is ellentmond.

Mégis a Szerkesztő Bizottság minden igyekezete azon van és lesz, hogy az Unitárius Élet színvonalas sajtóorgánium legyen, színes külső és belső megjelenéssel. Ehhez várjuk a munkatársak írásait, elgondolásait!

Az is a Szerkesztő Bizottság kérése volt, hogy a főszerkesztő írjon vezércikket, minden számban egy gondolattal köszöntse az olvasót.

Májusban – felkért korreferátorként – vettem részt egy rangos felekezeti konferencián, Várszegi Asztrik főapát és Schweitzer József főrabbi szervezésében. Számtalan egyházi személy, teológus, tör-

ténész, tudós tartott előadást, hozzászólást az európai integráció és az egyházak témakörben.

Várszegi Asztrik és Lengyel László Beszélgető könyvecskéje (Helikon Kiadó 1999) is azt bizonyítja, hogy szükség van párbeszédre: a keresztény egyházak között, a világvallások között, hívők és nem hívők között. Oly sokszor leragadunk kicsinyes kérdéseknél, a békaperspektívánál, s anélkül hangoztatjuk saját igazunkat, hogy a másikat meghallgatnánk. Hány és hány esetben erősebb az előítélet a józan észnél, az objektív tényeknél.

Az Úristenhez is sokféle ösvény vezet, a közös emberi célt is többféleképpen lehet megközelíteni.

Sokan keresztény, és világvallási oldalról úgy tekintenek ránk, unitáriusokra, mint nyitott befogadó közösségre, a tolerancia megélőire, a türelem gyakorlóira. Vajon mindig megfelelünk ezeknek a pozitív elvárásoknak?

Mindannyiunk számára megszívlelendőek Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát szavai:

„Az egyháznak nem az az elsődleges feladata, hogy társadalmi projekteket finanszírozzon, vagy kulturális elgondolásokat próbáljon realizálni, hanem az Isten és az ember kapcsolatát, ezt a szeretet-kapcsolatot kísérelje meg közösségben megélni és tanúsítani: egy utat, amelyen járni lehet, amelyet minden embernek lehet ajánlani... Ha egészséges és normális a fejlődés, ha az egyház ténylegesen megtalálja a maga hangját és a maga formáját, akkor saját magának kell kezdeményeznie, hogy a történelmi frigyét Szent Istvántól napjainkig lazítsa, és saját lábára álljon... jelen akarunk lenni, és szolgálni akarunk ebben a magyar hazában...”

Orbókné Szent-Iványi Ilona

Ünnepi Könyvhét

A Heltai Gáspár Unitárius Könyvesbolt és az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ), immár negyedik alkalommal vett részt e rangos ünnepen, ahol a főszereplő a Könyv.

Évről-évre sikeresebb a részvételünk, amely annak köszönhető, hogy a mi pavilonunkban, többségében olyan könyveket lehetett kapni – unitárius, erdélyi, szabadegyetem stb. –, ami másutt nem volt elérhető.

Népszerűségünkhöz nagymértékben hozzájárultak, az ilyenkor szokásos dedikálások.

A hazai szerzőkön kívül határon túliak is részt vettek, ezeken az ünnepi találkozásokon.

Többek között Bence Márton unitárius püspök, Kelemen Miklós unitárius lelkész, Skultéthy Csaba, Tóbiás Áron, Erdős Katalin, Somogyi Dezső, Was Antal, Józsa Béla, Molnár József (Németországból az EPMSZ új könyvével), Kende Péter (Franciaországból), Gálfalvi György (Erdély) dedikálták könyveiket.

Dr. Szöllősy Pál, a Szabadegyetem ügyvezető elnöke is megtisztelte látogatásával pavilonunkat, szeretnénk megköszönni személyes támogatását de nemcsak neki, hanem az EPMSZ vezetőségének is.

Az olvasóktól, az íróktól, a támogatóktól is azzal búcsúztunk, hogy „Jövőre veletek ugyanitt”.

Gergely Felicián

(Az ünnepi könyvhét sikere Gergely Feliciánnak, a rendezvény mentorának is köszönhető.)

Jöjjön el a Te országod

*Amikor a farizeusok megkérdezték tőle, hogy mikor jön el az Isten országa, így válaszolt nekik:
„Az Isten országa nem úgy jön el, hogy az ember jelekből következtethetne rá.
Azt sem mondhatják: Íme, itt, vagy íme, ott van! – Mert az Isten országa közöttetek van!”
(Lk 17, 20–21)*

Az Ószövetség szerint az élet ritmusát Isten a hetes számban határozta meg, és minden hetedik évhét után jubileumi év: jóbél év következik. A törvények szerint így minden ötvenedik év az igazság és a béke örömnépe. Ez az év arra adott alkalmat, hogy az ember megtalálja a harmóniát környezetével, mindenki esélyei kiegyenlítődjenek, visszaálljon a társadalmi rend. Mindenki engedje el az adósságokat, engedje szabadon a rabszolgákat. Mindenki kapja vissza birtokát, mindenki térjen vissza a családjához, a haragosok béküljenek meg ebben az évben.

Isten által rendelt ideje a jóbél év, hogy az ember újra honosítsa az ősi rendet.

„...visszafogad az ősi rend, / kikönyöklök a széles csillagokra.” (Pilinszky)

Kell egy arra rendelt alkalom, hogy megtalálja az ember a külső-belső békét. A jóbél törvénye szerint teret kell biztosítani Istennek mindenben, ezzel is elismerni Isten mindenütt jelenvalóságát. Jézus ezt a – helyreállt – rendet nevezte Isten országának. A jóbél év azon alapul, hogy Istené a föld, Ő szabadította meg Izraelt, ezért az Ő neve a szabadság fedezete.

Jézus nem ötvenévente érkező szabadságról beszél, hanem a benső szabadság képességéről. Nem is a társadalmi rendet igyekszik helyreállítani, hanem az együttélés harmonikussá tételét a belső tisztaságunktól teszi függővé. Nem külső, hanem személyes lelki békéről beszél.

A lélektan szerint az ember csak úgy alapozhatja meg belső egyensúlyát, ha tisztázza önmaga felé a válaszokat a „ki vagyok én?, honnan jöttem?, hová tartok?, hová tartozom?” kérdésekre. Szükséges tisztán látni, mi hatott ránk: emberek, történelem és hitünk milyen lenyomata határozza meg öntudatunkat? Milyen a családjunk, amelybe születünk? Hogyan éljük meg magyarságunkat? Ezeknek a kérdéseknek megválaszolása határozza meg személyes hovatartozásunkat. De van egy ezek feletti, személyiségünkbe legmélyebben ültetett hovatartozásunk, mely közös: Istenhez tartozásunk. Ez alapozza meg, ez adja meg minden egyéb kincsünk, örökségünk, elhivatottságunk igazi értékét!

Az önazonosság-tudatunkra úgy is tekinthetünk, mint egy fa évgyűrűire, egymásra erősödő körökből áll. Személyes lelkiismeretünkben kiindulva, a családjunk, szülőföldünk, nemzetünk, de mindennekfelett a meglett Isten országa – sajáto-

san kirajzolódó gyűrűk, melyek meghatároznak bennünket.

A nyár folyamán több unitárius egyházközségben is ünnepélyesen megemlékezünk a milleniumról. Többféleképpen viszonyulunk a 2000-es év misztériumához. Van aki a lenullázás technikájával, nem kíván visszanézni, így a tiszta lap illúzióját választja. Van, aki a visszatekintés során a múltban felejtett figyelmét, valamely múltbeli fájdalom megtorlásában látja a feloldás-feloldódás, az ünneplés egyetlen módját.

Igen, szándékosan jelöltem meg e két szélsőséget. Hisz az ünnep megélési módja árulkodik lelki készenlétünkről, érettségünkről. Ünnepelni tudásunk egyik legfőbb mércéje, az „időhöz” való viszonyunk. És úgy érzem mára különösen megnőtt a szakadék a múlt és jövő között, mindez viszont igen meghatározza a „jelenben” való létünk minőségét. Arra gondolok e helyütt, hogy az általános jövőkép egyre inkább már-már tudományos-fantasztikus regénybe illő képzet. Még a jelen adottságait is kevésbé veszi figyelembe, és szinte teljesen nélkülözi múltunk hozományát, a nagy történelmi fordulópontok tudatunkba pecsételt értelmét.

Másfelől hangosabbá vált azok hangja, akik a „megbűnhődte már e nép a múltat...” sokszori emlegetésével, már-már inkább „megbosszulja majd e nép” gondolatát gerjesztik magukban, múltba ragadt tekintetüket szinte képtelenség a jelenbe vonzani.

Vajon létezik-e híd, mely megtalálja az utat e két szélsőség között, vajon megtalálható egy olyan beszédstílus, amely mindannyiunk számára érthető?

Úgy érzem, kétezer év elteltével is farizeusok módjára tesszük fel a kérdéseket, és noha Jézus válasza elhangzik, mi most is kiforgatjuk szavait. Isten országát magunk jelöljük ki, az általunk üdvözítőnek vélt helyen, időben. „Isten országa közöttetek van!” – felel, figyelmeztet Jézus. Azaz, az egymáshoz való viszonyulásokban, szellemi-lelki örökségekhez, a jövőhöz való viszonyulásokban. Egészen kitágítva, a minden létezőre tekintő való felelősségteljes figyelmet sürgeti Jézus, mert minden-viszonyulásunk minőségén múlik az, hogy érzékelhetővé, a jelenben megélhetővé váljék Isten országa.

A 2000-es év egy ilyen jubileumi év lehetőségét kínálja. Értelme csak akkor lehet, ha nem spórol-

juk meg az „önvizsgálati” stáció követelte áldozatot. A személyes áldozat hitelesíti az ünnepet.

Ezer évvel ezelőtt István király megalapozta a magyar államiséget, a magyarság életét a kereszténység talajára helyezte. Tulajdonképpen Európa azáltal lett először egységes, hogy a Kárpát-medence lakói is csatlakoztak e kultúrához. A kereszténység, az evangélium szelleme és a belőle kibontakozó szerveződések, intézmények egyesítették először Európát, és e szövetség nemcsak a kultikus közösséget, de nemzetek feletti összefonódást is jelentett.

Ma valami egészen más egyesíti vagy inkább egységesíti nemcsak Európát, hanem az egész világot, aminek nem föltétlen örülünk. Mintha már nem az Isten gyermeke lenne az az ember, aki politikai vagy éppenséggel fogyasztói divatok hangján, a föld minden bugarába eljuttatott jelszavakkal és értéktelen tárgyakkal egységesíti a világot. Hogy mi lesz az, ami a jövőben összeköt bennünket? Nos, ez mindannyiunkon múlik!

A millennium ünneplése tehát számvetés, megtisztulás és szent elhatározások alkalma lehet egyszerre. Esély kínálása, hogy el- vagy visszataláljunk a helyes útra. A magyarság életfájára tekintünk, mely történelmével mélyen e földre gyökerezik, melynek ágai az égbe nyúlnak. Tudatosítjuk önmagunkban annak hozadékát, hogy mit is jelent számunkra, hogy e fa Kárpát-medencébe ültetését követően a kereszténység nedűjét szívta magába. Hogy ágai mely irányokba, milyen erősen nőttek. Hogy miféle kártevők támadták meg ezeréves élete során, miféle korhadásnak tette ki az idő. Az

életbenmaradásra, gyümölcsstermésre időt kapunk, mint ahogy a gazda is időt hagy a fügefának. A terméketlenség az egyik oka a pusztulásra ítéltetésnek. A magyar életfa többször is bebizonyította, hogy képes túllépni mohácsokon, herderi jóslatokon. Hogy történelmével, művészetével, tudományos eredményeivel a magyarság gyümölcsei táplálták a világ kultúráját. De az életfa másik próbája alkalmazkodni az „idők járásához”. Azaz minden történelmi pillanatban felismeri a maga helyét és szerepét, hogy jól lássuk a fa mellett az erdőt.

Egyházunk, mint az egyetlen magyar földön született reformáció korabeli felekezet, szerves része a magyar életfának. Öntudatunk mélyen a nemzeti öntudatba gyökerezik. Mégis fontos kihangsúlyoznunk, a legfőbb hovatartozásunk: Isten országa!

A 2000-es év mindazonáltal alkalmat adhat arra, hogy a személyes számvetés legyen a középpontja azoknak a koncentrikus köröknek, melyeknek ezeréves államiségünk, kétezer éves kereszténységünk és transzcendentális létünk tere: az örök hazánk, Isten országa egymást körülölelő rétegei. Ha a „haza” fogalma számunkra Isten gyermekeinek otthona lesz, ha jó kedvvel, optimizmussal imádkozzuk, hogy: „jöjjön el a Te országod!”, újból és újból megnyerjük belső békénket! És csak ez a béke lehet az alapja az igazi ország, az igazi haza megtalálására és megőrzésére.

Ámen!

Miklósi Vári-Katalin

Szent István királyhoz

Ah hol vagy magyarok
Tündöklő csillaga!
Ki voltál valaha
Országunk istápjá!

Hol vagy István király
Téged magyar kíván,
Gyászos öltözetben
Teelőtted sírván.

Rólad emlékezvén
Csordúlnak könnyei,
Búval harmatoznak
Szomorú mezei.

Lankadnak szüntelen
Vitézlő karjai,
Nem szűnnek iszonyú
Sírástól szemei.

Virágos kert vala
Híres Pannónia,
Mely kertet öntöze
Híven szűz Mária.

Kertésze e kertnek
István király vala:
Behomályosodott
Örvendetes napja.

Előtted könyörgünk,
Bús magyar fiaid,
Hozzád fohászkodunk
Árva maradékid.

Tekints, István király
Szomorú hazádra,
Fordítsd szemeidet
Régi országodra.

Reménységünk vagyon
Benned s Máriában,
Mint magyar hazánknak
Hív királynéjában.

Még éltedben minket
Ennek ajánlottál,
És szent koronáddal
Együtt feláldoztál.

A történeti Jézus-kutatás (leg)újabb eredményei, különös tekintettel Marcus J. Borg munkásságára/műveire

„Olyannyira megszoktuk már, és joggal, hogy Jézust a vallás tárgyává tesszük, hogy lassanként el is feledkezünk arról, hogy a rendelkezésünkre álló legkorábbi beszámolók ábrázolásában Jézus nem mint a vallás tárgya jelenik meg, hanem mint vallásos személy.”
Thomas William Manson: „The Teaching of Jesus” (Jézus tanításai)

Jézus kétféle jelenléte a köztudatban

A történeti Jézus iránti érdeklődésnek több oka van. Ezek között nem kis mértékben játszik szerepet az ő kulturális jelentősége, a halála óta eltelt, elmúlt kétezer év óta. Nincs még egy olyan személy a nyugati civilizációban, akinek ekkora jelentősége lett volna valaha is. Halála után néhány évtizeddel mondák keringtek csodás születéséről. Az első évszázad vége felé a vallási hagyomány legmagasztosabb címeivel dicsőítették, mely szerint ő: Isten Fia, egy az Atyával, ő a megtestesült Ige, az élet Kenyere, a világ Világossága, az aki majd újra eljön mint világot megítélő Bíró és Úr. Így nem csoda, hogy néhány évszázadon belül „Ura” lett annak a világnak, amely megfeszítette őt.

Mindezek után több mint ezer éve dominálja a nyugati világ kultúráját és civilizációját, annak vallását, művészetét, zenéjét, építészetét, gondolkodását, etikai normáit, sőt sok esetben politikáját is. Naptárunk szerint elfogadtuk életét mint a világ történelmének felezőpontját. Így Jézus a nyugati történelemnek, és egyben mondhatjuk, hogy a világtörténelemnek legfontosabb alakja. Ezek után nem véletlen, ha az ember, pusztán kíváncsiságból, felteszi a kérdést: „Milyen volt ez a kimagasló ember, mint történelmi személyiség?”

Nekünk, keresztények számára ennek a kérdésnek van egy plusz jelentősége: Jézus nem csak egyszerűen történelmi alak, hanem központi és alapító személyisége vallásunknak. Keresztények milliói Istenként imádják őt, és látják benne Krisztust és az Urat, míg mások Jézus követésének lehetőségéről beszélnek. Ezek után az, hogy milyen volt Jézus mint történelmi személy, nemcsak érdekesnek, de fontosnak is tűnik, mert az, hogy milyen volt, adja meg a tartalmát annak, hogy mit jelent követni őt. Jézus nem kevesebbet, hanem többet jelent, mint egyszerűen a tanítványi élet egy példáját.

Annak ellenére, hogy Jézus neve ismerősen cseng fülünkbe, és annak ellenére, hogy milyen fontos ő a keresztényi életben, az, hogy milyen volt mint történeti személy, egyáltalán nem köztudott sem a kultúra, sem pedig az egyház számára. Ehelyett azt, aki ő volt, és amit igazán jelent(het) számunkra, beárnyékolja két róla alkotott kép: az egyik a tömegek képzeletét dominálja, a másik pedig a huszadik század Új Testamentumi iskoláját uralja. Mindkét megjelenése választ ad a történeti Jézussal szemben felmerülő három alapvető kérdésre: *identitása* (ki volt ő?), *üzenete* (mi volt taní-

tásainak, megnyilatkozásainak középpontjában?), *küldetése* (mi volt a célja, mit remélt ő maga teljesíteni?). Ám a válaszok, amelyeket a népi és az uralkodó iskola által megteremtett képek adnak, inkább elrejtik, mint felfedik azt, hogy milyen volt Jézus. Hogy újabb képet alkothassunk Jézusról, szükséges az, hogy tisztán lássuk: mi az, ami beárnyékolja látásunkat?

Jézus népi megjelenítése

A Jézusról alkotott népi megjelenítés keresztények és nem keresztények számára egyaránt ismert: az a Jézus, aki Isten, akinek az volt a célja, hogy meghaljon a világ bűneiért, akinek élete és halála az örökélet reményét nyitja meg. Ennek válasza a három kérdésre: cél és üzenet – tiszták. Mint szent fogantatású Fia Istennek, őt azért küldték a világba, hogy meghaljon a keresztfán mint Isten és az emberiség közötti megbékélés eszköze; míg üzenete abban áll, hogy felszólította hallgatóit arra, hogy higgyék igaznak azt, amit mond saját magáról és szerepéről a megváltásban.

Ez a kép róla, mint ahogy az mindannyiunk számára ismeretes, nagyon elterjedt. Az evangélisták kijelentik: „Jézus a te bűneidért halt meg!”, arra utalva ezáltal, hacsak dióhéjban is, hogy ez volt a célja. A keresztény tanítás nagy része szó szerint értelmezi ezt a képet; és az, ahogy a mindennapokban megtartja a kereszténység az egyházi ünnepeket, csak még jobban megerősíti ezt. *Karácsony*: bölcsőkkel, pásztorokkal és angyalokkal, egy jászollal, csillaggal és egy szűzzel, mind csodálatos születésről beszél, ami eleve felhívja már a figyelmet erre az isteni személyiségre, míg a *húsvét* a halál felett aratott győzelemre koncentrál.

Ennek a tömegek által ismert képnek mélyen a múltban vannak a gyökerei, magában az Újszövetségben. Elsődleges forrása a János evangéliuma, valószínűleg a legkedveltebb és a legnépszerűbb az evangéliumok között. Ebben Jézus a legmagasztosabb szavakban beszél önmagáról, különösen az „Én vagyok...” kijelentés-sorozatban. „Én vagyok a világ világossága; Én vagyok az élet kenyere; Én vagyok a feltámadás és az élet; Én vagyok az igazi szőlőtő; Én vagyok az út, az igazság és az élet...” Az „Én vagyok” kijelentések által saját maga ki nyilatkoztatását alátámasztják más részletek is János evangéliumában. „Az Atya énbennem van és én őbenne...”, „Aki látott engem látta az Atyát”, „Én és az Atya egy vagyunk...” A negyedik evangélium egyetlen versben összegzi Jézus identitását,

célját és üzenetét: „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16.)

A népi kép a keresztény teológiai gondolkodás fejlődésében is gyökerezik. Az egyház krédója fejezi ki ezt a fejlődést. Az Apostoli krédó hirdeti, hogy Jézus: „Isten egyszülött fia, a mi Urunk, aki fogant szentlélektől, született Szűz Máriától, szenvedett Poncius Pilátus alatt, keresztre feszített, meghalt és eltemetett; harmadnapra feltámadott, felment a mennyekbe, ahonnan lesz majd eljövendő, hogy megítéljen eleveneket és holtakat.”

A középkor idején és egészen a modern korig Jézus képe mint isteni megmentő, mint Úr uralta a keresztény világot: hitben, gondolkodásban, művészetekben. Évszázadokon keresztül a keresztények szó szerint vették, hogy amit ez a kép mutat igazán az, ami és aki Jézus volt mint történeti személy. Nem csoda tehát, hogy ez a kép ennyire mélyen gyökerezik a keresztény képzeletben, és mindenben, ami a nyugati világ kultúráját is jellemzi. Keresztények és nem keresztények egyaránt osztottnak ezen; ami megkülönbözteti őket egymástól az nem maga a kép, hanem hogy elfogadják-e azt igaznak vagy sem.

A népi kép összeomlása a bibliai iskola hatására

Kétségtelenül a népi felfogás széles körben elfogadott. Am abban, ami Jézus történeti alakját illeti a népi kép nem pontos. Tulajdonképpen erősen félrevezető. Ezt a konklúziót az Új Testamentum írásainak aprólékos tanulmányozásából vonták le az elmúlt két évszázadban; a legtöbb ezek közül keresztény tudósoknak köszönhető. A tudósok körében elsődleges fontosságú a népi kép összeomlásában az a tény, hogy éles ellentét van a János evangéliumában található Jézus-portré és a többi három evangéliumi portré (Márk, Máté és Lukács) között.

János szerint, amint azt előbb is megjegyeztük, Jézus gyakran és nyíltan beszélt saját fenséges identitásáról és céljáról. Am a szinoptikus evangéliumok egy teljesen különböző képet adnak. Márk szerint, akit még mindig a legtöbben az első evangélistának tartanak, Jézus soha nem nyilatkoztatta ki fenséges létét, és ez nem képezte nyilvános tanításának és beszédeinek témáját. Igazából Jézus és azok, akikkel találkozott, csak kétszer beszéltek arról, hogy ki is ő valójában. Mindkét eset szűk körben történt és nem a nagy nyilvánosság bevonásával, és ami még figyelemreméltó ebben, hogy mindkét eset szolgálatának a végén van megemlítve. Mondhatjuk azt is, hogy Márk evangéliumát egy „messianisztikus titok” uralja, annak ellenére, hogy Márk egyértelműen hisz abban, hogy Jézus a Messiás. De ez titok marad Jézus egész szolgálata alatt. Röviden: Márk evangéliumának üzenete nem a kinyilatkoztatás a megváltásban. Ilyen értelemben Jézus identitásának és halálának nem volt megváltói célja. Ő nem nyilatkozott meg ebben az értelemben.

Amint ezt az alapvető ellentétet János és Márk evangéliuma között észrevették, egy hatalmas „vagy/vagy” előtt álltak a tudósok. A történeti Jézus vagy kinyilatkoztatta isteni eredetét és meg-

váltói célját (János) vagy nem (Márk). A kérdés: a két Jézusról alkotott kép közül melyik inkább olyan, mint a történeti Jézus, a Jánosé vagy a Márké? A szinte általános válasz erre a kérdésre az volt, hogy a Márké. Ezzel a válasszal viszont a népi kép Jézusról, mint a történeti Jézus képe, elveszett. Az a kép Jézusról, mely szerint ő volt az, akinek tanítania kellett, hogy ő Isten Fia, akinek meg kell halni a világ bűneiért, történetileg nem igaz.

Ilyen értelemben János evangéliuma nem használható mint információs forrás a történeti Jézus kutatásának lehetőségeihez. János evangéliumának a célja nem a történeti Jézus leírása, hanem a feltámadt, élő Krisztus megtapasztalása. János evangéliuma a keresztény tapasztalatból ered, ami a húsvétot követő néhány évtizedre terjed. A Jézusról ismert történeti tradíció átformálódik benne a feltámadt Krisztus korai megtapasztalásává. S mint ilyen: „János evangéliuma az egyház megváltozott memóriája.” (M. Borg).

Saját tapasztalatukból ezek a keresztények úgy ismerték Jézust, mint a világ világosságát, aki kivette őket a sötétségből, mint az élet kenyerét, mely szellemi táplálékot ad, mint bor, melynek életető ereje bennük csörgedezett, és mint az út, igazság, mely egy új életre készítette őket. Következésképpen János úgy rajzolja meg Jézust, mint aki mindez: világosság, kenyér és bor, út és igazság, Isten „Igége”, mely testté lett. A figyelemre méltó kijelentések János evangéliumában erőteljes bizonyítékai az élő Krisztus valóságának és egyéniségének. Nem annyira Jézus kinyilatkoztatása ez, hanem inkább a korai húsvétot követő, abból eredő egyházi tapasztalat. János evangéliuma „eszmei evangélium”, amit már Alexandriai Kelemen is felismert a második évszázad vége felé, amikor arról beszél, hogy milyen fontos Krisztus hatása a keresztények lelki életére.

Ami igaz János evangéliumára, általánosan igaz a népi képre is. Mindkettő a későbbi keresztény meggyőződés kivetítése, ami századokon keresztül tartó Krisztus-tapasztaláson alapszik, és ami visszavetítődik a szolgálatra magára. A feltámadt, élő Krisztus igenis visel magán isteni jellemzőket, mert egy az Atyával, s mint ilyen mindenütt jelenlevő, mindenható és mindentudó. De ha ezek a kijelentések igazak a feltámadt Krisztusra, nem igazak a történeti Jézusra. A történeti Jézus alakja nem volt mindenütt jelenlevő, hanem mindig egy bizonyos helyen volt. Názáretben pl. vagy útban Jeruzsálemben, vagy pontosan Jeruzsálemben, vagy valahol máshol. És nem volt mindentudó, még akkor sem, ha az evangéliumok annak is ismerik el.

Röviden: a történeti Jézusról alkotott kép, mint Isten, aki saját magát isteni megváltónak látta, akinek az volt a célja, hogy meghaljon a világ bűneiért, és akinek üzenete az volt, hogy ezt kinyilatkoztassa, történetileg egyszerűen nem lehet igaz. Sokkal inkább egy összemosás, amit a korai egyház tett. Összemosás az egyház emlékében élt Jézusról – a feltámadt Krisztussal alkotott hittel.

Az összemosás természetes és jogos. Ez történik akkor, amikor egy vallási közösség visszatekint alapítójára, annak fényében, amit a későbbiekben

**Teológiai
műhely**

elképzeltek (hittek) róla; és jogos abban, hogy azt beszéli el, amit Krisztus jelent a keresztényi életben. Mi több ez a kép nevelte sok millió keresztény életét évszázadokon keresztül. Amennyiben egy tiszta képet keresünk a történeti Jézusról, akkor egy történelmi módszerrel kell használnunk; tudatosan kell szétválasztani az egyház későbbi hitét a tradíciótól, amely a korai keresztény egyház dokumentumaiban található. Ha történelmi választ akarunk arra a kérdésre, hogy milyen volt Jézus identitása, hogy mi volt küldetése és üzenete, akkor félre kell tenni azokat a válaszokat, amelyeket a népi kép ad.

A domináns iskolai kép Jézusról

A bibliai iskolán belül, amikor rájöttek arra, hogy a népi kép Jézusról nem felel meg a történeti képnek, akkor elkezdődött a „történeti Jézus-kutatás”. Ha a történeti Jézus nem jelentette ki önmagáról, hogy ő a Messiás és Isten Fia, megváltó, akinek meg kell halni a világ bűneiért, ha nem ez volt a célja és nem ez volt beszédeinek a tartalma, akkor felvetődik a kérdés: milyen volt ő, mi volt küldetése és üzenete? Annak ellenére, hogy a huszadik századi kutatás a válaszok tömkelegét hozza erre a kérdésre, két olyan irányzat volt, amelyik máig is domináns maradt.

A történeti szkepticizmus megerősödése.

Először is volt egy növekvő szkepticizmus azzal kapcsolatban, hogy egyáltalán választ lehet-e találni ezekre a kérdésekre, valamilyen fokú esetlegességekkel akár. Bizonyos pontig ez a szkepticizmus az evangéliumok eredetének mind alaposabb kutatásából ered a *forma- és kiadási kritika* részéről.

Az e századi tanulmányok világossá tették, hogy nem csak János, de a szinoptikus evangéliumok is visszatükrözik a korai egyház tapasztalatait és hitét. A *formakritika*, amely az első világháború után lett népszerű, azt a módot tanulmányozta, ahogy a Jézusról szóló tradíció formálódott az alatt a három-négy évtized alatt, amíg szájról szájra terjedt még mielőtt leírásra került. A *szerkesztési vagy kiadási kritika*, amely különösen a második világháború után fejlődött nagyot, a Márk, Máté és Lukács evangéliumát elemezte mint különálló dokumentumokat; gondosan hasonlította össze, hogy egyik vagy másik, hogyan kezelte az egyes szövegeket. Helyesen kezelve az evangéliumokat mint olyan állításokat, amelyeket bizonyos írók, bizonyos közösségnek írtak, a *kiadási kritika* arra irányította a figyelmet, hogy mit akartak mondani maguk az evangélium-írók, és nem a történetre, ami mögöttük van.

A forma- és a kiadási kritika együtt még világosabbá tette, hogy minden történet Jézusról és az ő minden szava a korai egyház „szeme és keze” által lett formálva. Azáltal, hogy tudatossá tette bennünk, hogyan formálták az evangélium írói és előtűk az első keresztények, amikor még szájhagyomány útján terjedtek a történetek, saját szükségleteiknek és céljaiknak megfelelően az anyagot. A forma- és kiadási kritikusok azt is tudatossá tették, milyen nehézségek rejlenek abban, ha az

evangéliumi szövegeket használjuk információforrásnak a történeti Jézus-kutatással kapcsolatban.

A történelmi szkepticizmusra, amit a szövegek gondos tanulmányozása gyújtott lángra, olajként hatott a Jézus-képek sokasága, amelyeket a tudósok építettek fel. A viszonylagos tradicionális megértéstől kezdve, keresztül azokon, úgy mutatják be Jézust, mint Isten Fia, mint politikai forradalmár, mint az aki azonnali világvéget vár. Ezek a portrék, melyek mindegyike azt állítja, hogy egy objektív történelmi módszer alapján készült, megerősítették azt a tudatot, hogy mi igazából egyáltalán nem sokat tudunk Jézusról, és ezzel párhuzamosan azt, hogy gyakorlatilag Jézusról bármilyen portré felépíthető, amelyet csak valaki akar. Elővigyázatos tudósok ezért lehetőleg elkerülték a történeti Jézus kutatását, amiért a század közepét úgy emlegetik, mint „kutatásmentes” periódust. Amit direkt módon tudhatunk, jelentették ki, az az, amit Jézus kijelentett a kerygmában. (A kerygma görög eredetű szó, ami prédikációt jelent, s mint ilyen technikai kifejezéssé lett, amely a húsvét utáni értelmezése volt a jézusi tanításnak. Főleg annak a kihangsúlyozására használták, hogy igazolják: az evangéliumok kerygmatis értelmezésűek és nem történetiek. A tudósok állították a lehetetlenségét és a technikai szükségletességét annak, hogy a kerygmán túl lehet látni.) Minden próbálkozás, hogy a kerygma mögé betekintést nyerjünk szubjektív spekulációhoz vezet. Tehát az, hogy Jézusról történeti információt szerezzünk áthidalhatatlanul nehéz és teológiailag irreleváns.

Jézus, mint eszkatologikus próféta

Ennek a – történeti szempontból – erősen szkeptikus hangulatnak volt egy érdekessége, abban a kevésben, ami tudható, és ami nem tudható Jézusról. A Jézus-portrék különbözősége ellenére, a fő irányzatú iskolán belül, volt egy figyelemre méltó *konszenzus*. Ennek feltétele, hogy a három kérdésre – Jézus identitása, üzenete és küldetése – adott válaszok összegezve tartalmazzanak egy Jézus-képet, amit az elmúlt hatvan évben a legtöbb tudós biztosnak fogadott el.

Azt, hogy Jézus gondolta-e magáról, hogy van egy speciális identitása, miszerint ő a Messiás, Isten Fia stb. – nem tudhatjuk a dokumentumok fentebb már említett jellege miatt. Amikor ilyen jellegű kijelentéseket találunk az evangéliumokban, az elővigyázatos történész meg kell kérdőjelezze ezeket, mint a visszavetítések olyan fajtáit, amelyek Jézus-követőktől erednek, és a húsvét utáni időszakból tekintenek vissza a már megtett jézusi szolgálat periódusára. Lehetnek ezek *teológiailag* igazak, de nem kell úgy értelmezni őket, mint történelmileg pontos kijelentéseket, olyanokként amelyek Jézus szolgálati ideje alatt hangzottak el. Azt, hogy mit gondolt Jézus saját magáról és céljáról, azt az üzenetéből kell kikövetkeztetnünk, és nem azokból a kijelentésekből, amelyekben arról beszél, hogy ki ő.

A *konszenzus* szerint Jézus üzenetének és küldetésének egy ilyenfajta vizsgálatából azt tételezhetjük fel, hogy eszkatologikus próféta volt. Mint az köztudott az *eszkatológia* az a teológiai ágazat, amely az „idők végezetével” foglalkozik, a világ vé-

gével, az utolsó ítélettel és az örök királysággal. Van némi bizonyíték arra, hogy néhány zsidó tradíció szerint röviddel a jézusi idő előtt előre láttak egy ilyen prófétát, mint amilyen Mózes volt, de lehet hogy nála nagyobb egyéniség, egy olyan próféta, aki a vég előtt jön el. Ha azt mondjuk, hogy Jézus eszkatologikus próféta volt, akkor ez azt jelenti, hogy ő a vég prófétájának hitte magát, annak, aki hirdeti a világ végét, olyat, ami még saját életében bekövetkezik, és ezért a szükségességét annak, hogy meg kell térni még mielőtt túl késő lenne. És ilyen értelemben ez volt üzenetének és küldetésének a lényege.

Ez a konszenzusos kép Jézusról, mint eszkatologikus prófétáról, azon a biztos kijelentésen alapul, hogy Jézus saját üzenetének középpontjában Isten Országáa volt. Így írja le Márk Jézus küldetését evangéliumának kezdetén, amikor ennek egy előösszegzését adja: „Betelt az idő, és elközelített már az Isten országa: térjete meg és higgyetek az evangéliumban.” (Mk, 15.)

Az eszkatológiai értelmezés Jézusról és Isten Országáról A. Schweitzertől (1875–1965) ered még a század elejéről. Schweitzer 1910-ben írt „A történeti Jézus kutatása” című munkájában felhívta a figyelmet az ún. *krízis elementumra*, amely keresztül-kasul átszövi az evangéliumokat, az Isten Országáa eljövételéről szóló kijelentésekre meg az „Ember Fia” kérdésére, aki a földi történelemnek a végét fogja hozni. Schweitzer úgy érvelt, hogy Jézus azt várta, hogy ezek az események közvetlen a jövőben fognak bekövetkezni, ismeretes ilyen értelemben az ő konzekvens-következetes eszkatológiája.

Annak ellenére, hogy Schweitzer munkája a maga idejében nagy szenzációt keltett, értelmezése – Jézus mint eszkatologikus próféta – fokozatosan közös elfogadást nyert a tudósok körében. Bizonyos részleteket lebontva róla, ez lett a német Új Testamentumi iskola domináns képe Jézusról, amelyet elfogadott az észak-amerikai iskolák nagy része is. A tudósok elismerték, hogy Jézus a jelenben és nem csak a jövőben beszélt Isten Országáról, ám a közlő jövőbeli országot továbbra is hangsúlyozták. Jézus képe, mint azé, aki a világ végét hirdette és sürgette a bűnök megbánását, megmaradt.

Különösen jelentős a konszenzus szempontjából Hans Küng teológus tanulmánya. Legnagyobb sikernek örvendő munkája – Kereszténynek lenni – középpontjában van egy hosszú rész a történeti Jézusról, amely a hatszáz oldalas munka felét képezi. Ez annál inkább bizonyítja a konszenzust, mivel H. Küng nem tartozik az Új Testamentum tudósai közé, ő ugyanis szisztematikus teológus, és tanulmánya azon alapszik, hogy megértette a konszenzust, ami az Új Testamentum kutatói között létrejött. Végigfut a tetteken, megtűzdeli azokat mélyreható betekintésekkel, erőteljes kifejezésekkel, amelyek elkapnak egy kicsit az evangéliumok szenvedélyéből, és ott van Jézus képe, amint várja a világ végét, még saját generációjának a világában.

Jézus képe, mint eszkatologikus prófétaé, hatást gyakorolt az egyházi életre, elsősorban a nevelésben, amit a papság kapott. Amellett, hogy megtanulták, hogy a népi kép Jézusról nem azonos a tör-

téneti képpel, a különböző szemináriumokban tanuló diákok még két dolgot tanultak meg Jézusról az elmúlt néhány évtized alatt. Az első, hogy nem tudhatnak sokat róla, mint történeti személyről, a másik az, hogy amit viszont tudnak, jelentéktelen az egyház életére nézve.

Következésképpen, megállapítható: a fő egyházi vonalat képviselő papok között gyakran van egy furcsa hallgatás arról, hogy milyen volt Jézus mint történeti személy. Amikor a papság fővonalának tagjai prédikálnak, arra törekednek, hogy a kerygmat emeljék ki, a korai egyház üzenetét Jézusról és nem Jézust magát. Nem csoda, hogy a népi kép megmaradt ennyire dominánsnak. Amit tudni lehet nem egy történeti kép, amelyet vannak, akik elhisznek és vannak, akik nem. Végül is a huszadik századi tudósok két fő irányzata – történeti szkepticizmus és az eszkatologikus hangsúly – a történeti Jézust úgy tűnik lényegtelené tették. Létezik egy olyan – széles körben elfogadott – benyomás, hogy azt, ki volt a történeti Jézus, nem csak nehéz megtudni, hanem fölösleges is. Mert semmiféle teológiai következménye sincs, ami azt jelenti, hogy semmi jelentőséggel nem bír a mai ember számára, akár egyházban élő személy az illető, akár nem. Schweitzer annyira világosan megmondta, és legtöbbször az Új Testamentumi iskola képviselői közül alapvetően egyetértettek: a történeti Jézus lényegtelen.

Van valami igazság ebben a hozzáállásban. A történeti Jézus ismerete *nem alapvető*. Kereszténynek lenni nem feltételez egy aprólékos történelmi információt. Keresztények generációi – akik az evangéliumi képeket szó szerint értelmezték, mint történeti felsorolást – éltek helytelen történeti elképzeléssel Jézusról anélkül, hogy ez hitüket sértette volna. A kereszténység elsődlegesen nem abból áll, hogy a történeti Jézusról helyes elképzelésünk legyen, hanem abból, hogy kapcsolatunk legyen az élő, életünkre tevékenyen ható Jézussal.

És mégis a történeti Jézus nem jelentéktelen a keresztény hit szempontjából, még akkor sem, ha a történeti tudás nem alapvető. Régi tradíció a katolikus egyházban, hogy *a szentek élete építő*, tehát nevelő és informatív hatással van a keresztényi életre. Legalább ebből a szempontból, a történeti Jézusnak figyelemre méltónak kell(ene) lennie. Természetesen az, hogy ő milyen volt, mint történeti személy annyira fontos, mint mondjuk Assisi Ferenc, Gandhi vagy Dietrich Bonhofferé. Ezért is a történeti Jézus-kutatás kérdése annak harmadik korszakában is érvényes és figyelemre méltó.

Kászoni József

(Az előadás elhangzott 1999 novemberében, Kolozsvárott a Teológiai Konferencián.)

Forrásmunkák jegyzéke:

1. Marcus J. Borg: Jesus at 2000 (Harper Collins Publishers 1997.).
2. Marcus J. Borg: Jesus a New Vision (Harper Collins Publishers, 1991.).
3. Hans Küng: On Being Christian.
4. Ben Whiterington III: Jesus Quest (The Third Search for the Jew of Nazareth) Inter Varsity Christian Fellowship, 1995.
5. Vermes Géza: A zsidó Jézus (Osiris Könyvkiadó, 1995).
6. Vermes Géza: Jézus és a judaizmus világa (Osiris Könyvkiadó 1997.).
7. Vermes Géza: A zsidó Jézus vallása (Osiris Könyvkiadó, 1999.).

2000. május 19–20-án, az első szabadon választott parlament megalakulásának 10. évfordulóján, a kormány kezdeményezésére negyedik alkalommal került megrendezésre a Magyarország 2000 konferencia, melyen harminchét országból több mint kétszáz jeles, világhírű magyar származású tudós, üzletember, közéleti személyiség, egyházi méltóság és hazai meghívott vett részt. A konferencia megrendezésére az Országház kongresszusi termében került sor.

Az 1996 óta évente megrendezett konferencia az ország és a nemzet felemelkedését szolgáló tanácskozások rangos fóruma lett. A IV. „Magyarország 2000” konferencia – amelyet egyházi, média és oktatási kérdésekkel foglalkozó előkonferenciák előztek meg – három szekcióban tekintette át nemzetpolitikai szempontból az összmagyarság előtt álló kihívásokat.

A „Nemzeti kultúra a globalizáció világában” című szekció a kulturális globalizáció kihívásaival foglalkozott, a „Nemzetpolitikai kilátásaink és a diaszpóra jövője” című szekció feladata olyan nemzetpolitikai stratégia megfogalmazása volt, mely egységben látja a teljes magyar nemzetet, míg a „Magyar gazdaság Európában – Magyar gazdaság Kelet-Közép-Európában” című szekció azon régiók fejlődését vizsgálta, ahol határon túli magyarok élnek.

2000. május 19-én megtartott nyitó előadásában **Orbán Viktor** miniszterelnök úr többek között ezeket mondta:

„Talán mi magyarok gondolhatjuk azt is, hogy számunkra a 20. század, a vereségekkel teli huszadik század 1990-ben ért véget, és az új század, s nekünk talán az új évezred is akkor megkezdődött. Ha mindezt a nemzedékek szempontjából szemléljük, tisztelt hölgyeim és uraim, akkor úgy is fogalmazhatunk, hogy a dédszüleink élete ráment arra, hogy megpróbálták az országvesztés után megalkotni az életképes magyar államot. A nagyszüleink nemzedékének az volt a hivatása, hogy a második világháború után, reménytelen helyzetből megkíséreljék újjáépíteni az országot. A szüleinknek az volt a hivatása, hogy teljesen reménytelen helyzetben, reménytelenül a tekintetben, hogy még az ő életükben véget ér-e majd a megszállás és az elnyomatás, nos, az volt a hivatásuk, hogy ebben a reménytelen helyzetben az országot megtartsák a ki tudja mikor bekövetkező jobb időkre. És a ma élő generációnak pedig az adatott meg, hogy kihasználva a kedvező világtörténelmi széljárást, az összeomló szovjet birodalom lehulló gerendái alól megpróbáljuk kimenteni Magyarországot, sőt, ne csak kimentsük, hanem talpra állítsuk és aztán meg is erősítsük. S úgy érzem, hogy nekünk már megadatott az, hogy a kenyérünk javát egy szabad, biztonságos és gyarapodó Magyarország polgáraiként ehetjük meg. S ha minden jól megy, akkor gyermekeinknek pedig megadatik az, amit talán Szekfü fogalmazott vala-

hogy úgy, hogy végre nem a történelem formálja majd a jellemünket, hanem a jellemünk a történelmet”. Miniszterelnök úr a továbbiakban így folytatta:

„...Ezek után hadd mondjak néhány szót a kormány regionális nemzetstratégiájáról. Ha megengedek mellőzném azt a vitát, hogy létezik-e még a modern világban olyan, hogy nemzet. Érvelés helyett segítségül hívnám Leszek Kolakovszkit, és tőle idézném azt a gondolatot, melyre épül a kormány nemzetstratégiája. Így ír: »A nemzet, csakúgy, mint az egyén, a természet műve. Nem emberi akarat, vagy elképzelés szüleménye, nem is érzi szükségét, hogy saját létét megindokolja, van, mert van. S hogy létezik elegendő jogcím arra, hogy létezzék.« Ha tehát magyar nemzet van és a magyar nemzet tagjai nem egy állam határain belül élnek, akkor egy kormánynak, amelyet úgy hívnak, hogy a Magyar Köztársaság kormánya, az a kötelessége, hogy újra egyesítse a magyarokat, figyelembe véve a világpolitikai realitásokat, vagyis *határmódosítások nélküli újraegyesítést végezzen el.*”

„... Végezetül summáznám a mondandómat. Először is szögezzük le, hogy nem volt igazunk, amikor hitetlenkedve hallgattuk Antall József miniszterelnök úr 1990-ben elmondott egyik parlamenti beszédjét, a hitelenség talán erős szó, mondjuk úgy, hogy kétkedve hallgattuk, amikor azt mondta, talán Klébelsberg Kunótól idézve, hogy egészséges nemzetek, mint a visszanyesett fa, a katasztrófák után kétszeres erővel fejlődnek. Ez az állítás az elmúlt évek fényében és az előttünk álló lehetőségek fényében igaznak bizonyult. Ugyanakkor az is igaz, hogy a reménység az jó reggeli de rossz vacsora. Ideje tehát, hogy túljussunk az összehúzódkodás tíz esztendején, és végre megindítsuk a nagy fejlesztési programokat. És az is igaz, hogy összefogás nélkül nem jutunk előre. Egy ujjal még egy kavicsot sem lehet felemelni. Az tehát az én tiszteletteljes javaslatom, hogy a célokban és az irányokban legyünk hajlíthatatlanok, legyünk állhatatosak, az együttműködés keresésében pedig legyünk nyitottak és megértőek.”

A miniszterelnök úr nyitó előadása után rengeteg értékes előadást hallgathattunk a kétnapos konferencián, melyek közül megemlíteném: **Tókes László** református püspök, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség tiszteletbeli elnöke, **O'sváth György**, az Európa Bizottság tiszteletbeli igazgatója, **Matolcsi György** gazdasági miniszter, **Csáky Pál**, Szlovákia miniszterelnök-helyettese, **Torgyán József** földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, **Habsburg Ottó**, a Páneurópai Unió elnöke, **Dávid Ibolya** igazságügyminiszter, **Oplatka András**, a Neue Zürcher Zeitung szerkesztője, **Bugár Béla**, a Szlovák Parlament alelnöke, **Borbándi Gyula** író, történész, szerkesztő, **Stumpf István**, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, **Pokorni Zoltán** oktatási miniszter,

Markó Béla, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke, **Laurer Edit**, a Magyar–Amerikai koalíció elnöke, **Gyarmathy György** zürichi műegyetemi professzor, **Kovács Miklós** ukrainai parlamenti képviselő előadását és végül **Martonyi János** külügyminiszter záróbeszédét.

Stumpf István kancelláriaminiszter megemlítette hazánk adósságállományát, és azt, hogy a feldolgozóipar olyan nemzetközi vállalatok tulajdonában áll, amelyek éves bevétele meghaladja Magyarország nemzeti jövedelmét. Rámutatott, hogy a multinacionális cégek hatása a tömegtájékoztatásra is jelentős. Ez szerint nem csak politikailag befolyásolja az embereket, hiszen a tizenévesek körében a magas kultúra helyét a színvonalatlan kommersz veszi át. Mint mondotta, fennáll a dilemma, hogy amíg a közterheket nem, vagy alig viselő nemzetközi vállalatok szárnyalnak, addig az adó- és járulékfizető magyar cégek fennmaradásukért küzdenek.

Pokorni Zoltán oktatási miniszter kihangsúlyozta, hogy Magyarország pozíciója akkor lesz erős a következő évtizedekben, ha sikerül egy tudásalapú társadalmat létrehozni. Az oktatási tárca vezetője szerint elengedhetetlen, hogy az iskolák értékes, „piacképes” végzettséggel bocsássák útra a fiatalokat. Célunk az, hogy 2001-re minden második fiatal egyetemen, vagy főiskolán tudjon továbbtanulni.

Martonyi János külügyminiszter köszönetét fejezte ki az összmagyarországiak iránt. Köszönet illeti a határon túliakat, amiért közösségként magyarok tudtak maradni, a magyarországiakat az előző tíz év fáradozásaiért és nehézségeiért, a nyugatiakat pedig azért, mert a nehéz évtizedekben őrizték a nemzet szentségeit.

Markó Béla, az RMDSZ elnöke óvott attól az elképzeléstől, hogy a határon túli magyarokkal pótolják a magyarság népességfogyását. Megállapította, hogy a gazdasági fejlődésben és az integrációban elől járó Magyarországnak igen nagy az elszívó hatása.

Tőkés László református püspök, az RMDSZ tiszteletbeli elnöke szerint: Romániában továbbra is folyik Erdély pusztulása, és az elrománosító politikának is csak a formája változott meg. Nehezményezte, hogy mind a hozzászólások, mind a zárányilatkozat túlzottan optimista módon közelítették meg a magyar kisebbség részvételét a szlovák illetve román kormányban.

A konferencia egyhangúlag zárányilatkozatot fogadott el, mely többek között hangsúlyozza:

- Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk azon kezdeményezésnek, amely a Magyarországgal szomszédos államokban élő magyarokat megillető magyarországi jogállásról szóló törvény megalkotására irányul;

- A világ magyarságának megjelent képviselői – összhangban Magyarország felelősségvállalásával

és kötelezettségvállalásával a határon túl élő magyarok iránt – egyetértettek abban, hogy az anyaország nemzetközi viszonylatban kiemelkedő integrációs eredményei történelmi lehetőséget kínálnak az európai és nemzeti integráció párhuzamos megvalósítására;

- A tanácskozás résztvevői – a hazai, a környező országokban és szórványokban élő magyarság képviselőiben, a harmadik évezred küszöbén és az ezeréves államiság évében össznemzeti célokat szolgáló tájékoztatójukon megalázkodással állapítják meg, hogy az anyaország által folytatott következetes nemzetpolitika megfelelő alapot képez a határon túl élő magyar közösségek nemzeti kötődésének fenntartásához, nemzetközi háttérrel és támaszt biztosít kisebbségi jogaik érvényesítéséhez;

- A Magyarországgal szomszédos országokban élő magyarság képviselői nagy jelentőséget tulajdonítanak a nemzeti identitás és a nemzeti sajátosságok határon túli megőrzéséhez szükséges feltételek folyamatos biztosításának. Meggyőződésük, hogy a nemzeti kultúra megőrzése, az anyanyelvi oktatás lehetőségének biztosítása és a gazdasági felemelkedés a nemzeti identitás megőrzésének elengedhetetlen feltételei mind a tömbben, mind a szórványban élő magyarság számára;

- A tanácskozás résztvevői egyetértettek abban, hogy a gazdasági globalizáción túl a kulturális globalizáció kérdéseire is figyelmet kell fordítani a nemzeti kultúra sajátos értékeinek megőrzése és fejlesztése során, továbbá, hogy a világ magyarsága közreműködésével kell és érdemes keresni annak módját, hogy a kulturális globalizáció előnytelen hatásait elkerülve, előnyös elemeit viszont felhasználva folytatódjék a kulturális értékteremtés és a magyar kulturális értékek megőrzése;

- Az anyaország képviselői kérik a határon túli magyarság megjelent képviselőit, hogy lehetőségeikhez mérten járuljanak hozzá a kedvező Magyarország-kép erősítéséhez. Bízva az összmagyar tudományos teljesítőképeségben, hangsúlyozva a tudomány támogatásának szükségességét, kérik a tudomány képviselőit, hogy járuljanak hozzá a nemzeti célok elérésének megalapozásához;

- A tanácskozás résztvevői egyetértettek abban, hogy az egyház különleges, mással nem pótolható szerepet tölt be a nemzet identitásának, kultúrájának, anyanyelvi értékeinek megőrzésében és ápolásában;

- A IV. Magyarország 2000 konferencia résztvevői megerősítik elkötelezettségüket az érdemi magyar–magyar párbeszéd fenntartása, az össznemzeti célok érdekében végzendő közös munka mellett.

A konferencián az Erdélyi Unitárius Egyházat **Dr. Szabó Árpád** unitárius püspök, a Magyarországi Unitárius Egyházat **Dr. Murvai Sámuel** főgondnok és alulírott képviselték.

Rázmány Csaba

Az 1568. január 6–13. napjain megtartott tordai országgyűlés történelmi határozatát, a lelkiismereti és vallásszabadság törvényének kimondását, valamint az Unitárius Egyház megalakulásának 432-ik évfordulóját ünnepeltük Tordán és Kolozsváron a millennium évében 2000. június 2–3. napjain. A Magyarországi Unitárius Egyházat ezen ünnepségeken **Rázmány Csaba** lelkész és **Dr. Sztankóczy Zoltán** képviselték. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma képviselőjében az ünnepségeken részt vett **Dr. Egyed Judit** főtanácsos és **Sepsi Kovács Éva**. 2000. június 2-án, pénteken délelőtt 11 órától a tordai római katolikus templomban ökumenikus istentisztelettel kezdődött az ünnepségsorozat, melyet **Fazekas Ferenc** előfohásza, majd két teológus, **Orbán Erika** és **Jakabházi Béla** bibliaolvasása nyitott meg. Ezt követően a jelenlevő egyházak képviselőjében megkezdődött az ökumenikus istentisztelet, melyen felszólaltak: **Dr. Szabó Árpád**, az unitárius egyház püspöke, **Dr. Csiha Kálmán**, az erdélyi református egyházkerület püspöke, **Mózes Árpád**, a zsinatpresbiteri magyar evangélikus egyház püspöke, **Csúri István**, a királyhágómelléki református egyházkerület generális direktora és végül **Tempfli József**, a római katolikus püspöki kar elnöke.

Minden felszólalás között egyházi énekeket és korálokat adott elő a Kolozsvári Unitárius Kollégium énekkara.

A világiak üdvözlétének sorát **Balogh Ferenc**, az unitárius egyház főgondnoka nyitotta meg. **Orbán Viktor**, a Magyar Köztársaság miniszterelnöke üdvözlő levelét felolvasta **Andrássy György** egyházi tanácsos a rendezvény főszervezője. A Határon Túli Magyarok Hivatalának részéről üdvözlő beszédet mondott **Báthory János** elnökhelyettes, Kolozs megye prefektusa **Bogdan Cergizan**, **Takács Csaba**, az RMDSZ ügyvezető elnöke, **Patrubány Miklós**, a Magyarok Világszövetségének elnöke. Végezetül **Andrássy György** tanácsos felolvasta **Nemeskürty István** magyar millenniumi kormánybiztos üdvözlő levelét.

Ezután következett a tordai templomban elhelyezett emléktábla felavatása, melyet **Dr. Szabó Árpád**, az unitárius egyház püspöke végzett az egyház elöljáróinak társaságában. Az emléktábla három nyelven, magyarul, románul és angolul hirdeti a vallásszabadság törvényének jelentőségét.

Az emléktábla magyar szövege:

„MILLENNIUM 2000

AZ 1568. ÉVI ERDÉLYI ORSZÁGGYŰLÉSEN
EBBEN A TEMPLOMBAN HIRDETTEK KI A VI-
LÁGON ELŐSZÖR A LELKIISMERETI SZABAD-
SÁG ÉS VALLÁSI TŰRELEM TÖRVÉNYÉT”

Az emléktábla megáldása után az egyházi és világi szervezetek megkoszorúzták azt. Az ökumenikus istentisztelet közös Miatyánk elmondásával és a nemzeti imádság elénekelésével ért véget. Ezt kö-

vette a tordai román színház előcsarnokában és a római katolikus plébánián megrendezett álló fogadás.

Ugyanazon nap 16.30-tól az unitárius egyház dísztermében megkezdődött a tudományos ülés-szak, melyet **Dr. Szabó Árpád** unitárius püspök nyitott meg. Az ülésszakon előadást tartott **Dr. Benkő Samu**, az Erdélyi Múzeum Egylet elnöke, **Dr. Balázs Mihály** egyetemi tanár, továbbá **Kovács Sándor** teológiatanár és **Molnár Lehel** leltáros.

19 órától a belvárosi unitárius templomban zeneszolgálaton vettünk részt, mely alkalommal áhítatot mondott **Bálint B. Ferenc** Kolozsvár-belvárosi lelkész, közreműködött a *Concordia* vonósnyegyes, **Dr. Kovács László Attila** orgonaművész, **Ruha István** hegedűművész, **Botár Edit** orgonaművésznő, továbbá **Albert Júlia** színművésznő és az *Unitárius Kollégium énekkara*.

2000. június 3-án, szombaton dé. 11 órától a belvárosi templomban ünnepi istentiszteleten vettünk részt, melyen az egyházi szolgálatot **Dr. Rezi Elek** egyházi főjegyző tartotta. Istentisztelet után **Dr. Kisgyörgy Árpád** főgondnok üdvözlötte az ünneplő gyülekezetet, majd a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának kiküldötte, **Dr. Egyed Judit** főtanácsos tolmácsolta saját gondolatait, majd felolvasta **Dr. Semjén Zsolt** helyettes államtitkár üdvözlő beszédét, aki kifejezte sajnálatát, hogy nem tud a rendezvényen részt venni, de szívből üdvözlö a nagyszerű rendezvény házigazdáját és résztvevőit, akik ez alkalommal is bizonyítást tesznek, hogy fontos számukra az elődök emlékének tiszteletben tartása.

A Magyarországi Unitárius Egyház részéről **Rázmány Csaba** lelkész köszöntötte a millenniumi rendezvény szervezőit, és tolmácsolta egyháza üdvözlő és jókívánságait az alábbiak szerint:

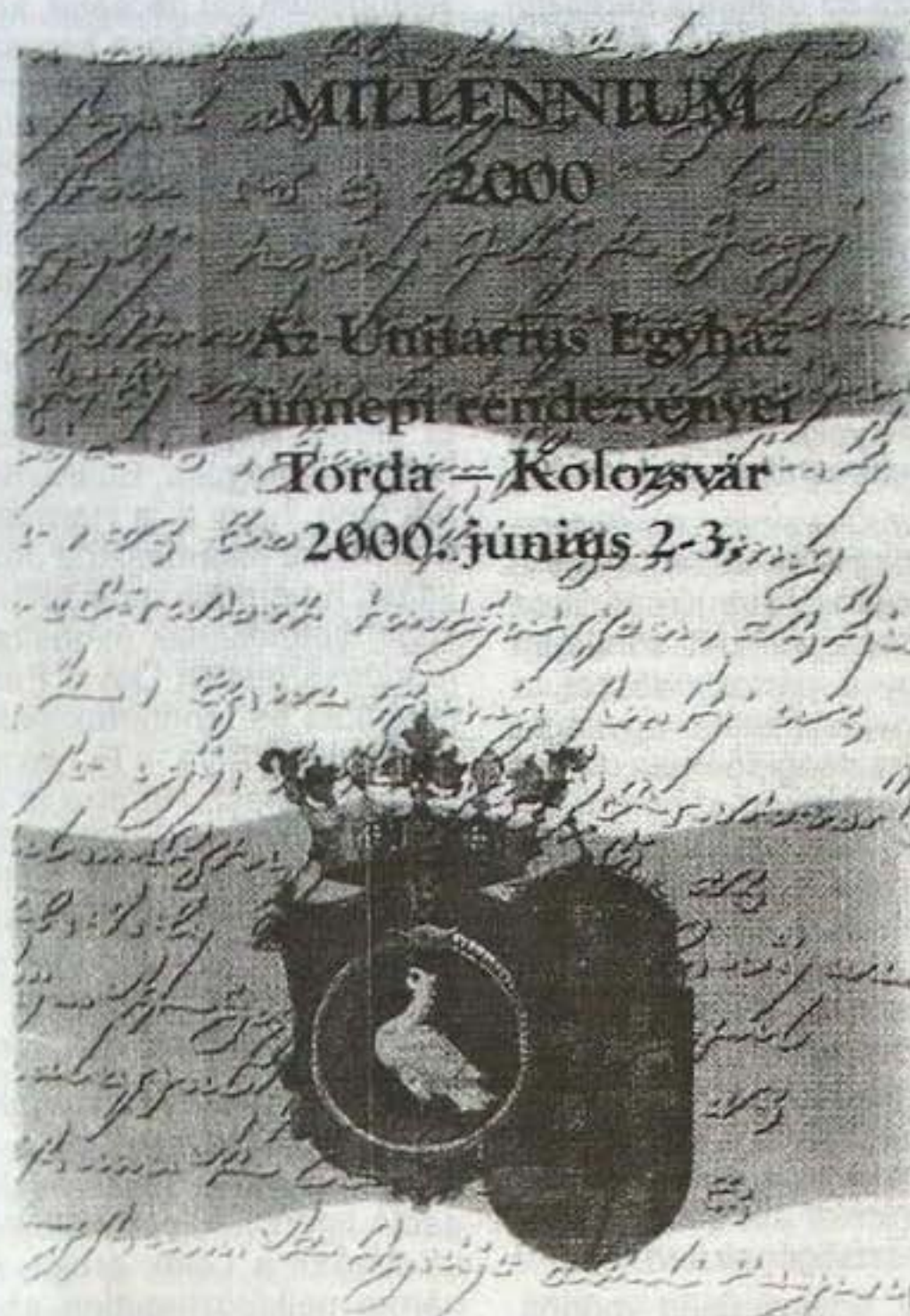
A Magyarországi Unitárius Egyház híveinek, **Bencze Márton** püspök úrnak, továbbá **Dr. Murvay Sámuel** és **Mikó István** főgondnokoknak tiszteletteljes és szívből fakadó üdvözlő hoztuk e szent helyre, a vallásszabadság törvényének kihirdetése és egyházunk megalakulásának millenniumi emlékűnnepsége alkalmából.

Mi, az anyaországban élő unitáriusok, mindent megteszünk annak érdekében, hogy őseinktől örökölt drága vallásunkat megtartsuk azoknak szívében és lelkében, akik ragaszkodnak a hagyományokhoz, akik valamikor esküvel fogadták meg, hogy unitárius egyházukhoz halálukig hűek maradnak. Sajnos sokan, nagyon sokan vannak olyanok, akik valamilyen oknál fogva, elhagyva a szülőföldet, még máig sem keresték fel az egyházat, még máig sem jelentkeztek a legközelebbi egyházközség vezetőjénél. A legtöbbjük csak akkor keresi fel a lelkészt, amikor valamilyen okmányt kell elkészíteni, ha állásra, szállásra, netalán anyagi segítségre van szükségük. Az is megtörtént már, hogy miután megkereszteltették gyermeküket, tu-

datosan rossz címet és telefonszámot mondtak be, hogy ne lehessen felkeresni őket. Az egyházunkhoz való ilyen hozzáállás nem erősíti, hanem inkább szétveri annak egységét, ugyanis mi anyaországi unitáriusok éppen azért estünk ki a történelmi egyházak sorából, mert létszámunk a média-törvény értelmében nem volt az ország életében történelmi tényező. Tudni kell, hogy az anyaországban mi vagyunk a szórvány, és ha a szórványt nem gondozzuk kellőképpen, akkor az lesz az unitárius hit öregkora, a Trianon átkos döntése értelmében húzott határokon túli unitáriusok, megvénhedése, kifáradása és térvészítése. Nekünk, anyaországban élő unitáriusoknak, tudnunk kell, hogy honnan indultunk el, hogy milyen lelki és

szellemi értékeknek vagyunk birtokosai, és hogy az unitárius egyház jövődjéért csakis a dávidferenci lelki egységgel, az unitárius öntudat szüntelen ébresztgető szolgálatával lehet eredményt elérni. Mindezt egymagunkban, az anyaszentegyház segítségével, tanítása és kiköltözött vagy ezután kiköltöző híveinek útmutatása nélkül nem tudjuk megvalósítani. Mondom mindezt azért, mert azt ti is tudjátok, hiszen naponta tapasztaljátok, hogy mennyire szaporodnak az önjelölt világbölcsek, a mágusok, a guruk, a különféle szekták vezetőinek tömkelege, akik mossák az ifjúság agyát, akik butítják a népet, akik elveszik pénzüket és egyéniségüket, akik extázisba ejtik az akaratonlküli emberek millióit. Ha nem tartunk össze, ha nem neveljük bele ifjainkba az igazán unitárius öntudatot, sajnos kijelenthetem, hogy akik nem hazajönnek egyházunk kebelére az anyaországba, áttelepedésük alkalmával elvesznek a szekták tömkelegében.

A továbbiakban június 4-ike árnyékában mélyes gyásszal emlékezem Trianonra, mely ezeréves hazánkat szétdarabolta, és kirekesztett 3 millió magyart, akik azóta is fogynak és porladnak, mint a szikla. Azonban örömmel és büszkeséggel tölt el az a tudat, hogy a jelenlegi anyaországi kormány a nemzet tagjaiként tartja számon a határon

túli magyarságot, és arra törekszik, hogy minél előbb egyesítse a nemzetet, határmódosítás nélkül.

Nemrégiben hallottam egy külföldön élő magyartól, hogy büszke arra, hogy magyar, mert olyan csodálatos Országháza van Magyarországnak, amihez mérhető egyetlen nemzetnek sincs. Én ezzel szemben azt mondom, hogy büszke vagyok, hogy unitárius vagyok, mert 432 évvel ezelőtt, a mi unitárius egyházunk hirdette ki a lelkiismereti és vallásszabadság törvényét, melynek köszönhetően az egész világ elismeréssel tekint reánk, magyarokra és unitáriusokra. És hiszem, hogy ha a dávidferenci mélyeséges hitet és unitárius öntudatot bele tudjuk nevelni híveinkbe, az ifjúságba, akkor megmarad az a bizonyos unitas, mely

továbbra is hosszú évszázadokon keresztül megtartó erőként szolgál majd hitünk és egyházunk fennmaradása érdekében, melyre Isten segítségét és gazdag áldását kérem. Neked meg, ünneplő unitárius és más vallású testvérem, aki velünk együtt ünnepelsz és átérzed a pillanat nagyszerűségét, azt kívánom, hogy:

*„Legyen előtted mindig jól kitaposott út,
Fújjon mindig hátad mögül a szél,
Az eső puhán essen földjeidre,
A Nap melegen süsse arcodat,
És, amíg újra találkozunk,
hordozzon tenyerén az Isten.”*

Üdvözlöttem mondott még Magyarország bukaresti nagykövetsége részéről **Barabás T. János** attasé, az Angol Unitárius Egyház részéről **John Clifford** lelkész, az Észak-Amerikai Testvéregyházközségi Tanács elnökségi tagjaként **Dr. Gellérd Judit**, a nyugat-európai magyar unitáriusok nevében **Dr. Gyarmathy György** egyetemi tanár.

Az istentiszteleten közreműködött a *küküllő-dombói egyházközség férfikara* és a *magyarsárosi egyházközség vegyes kara*.

A kétnapos rendezvény fogadással ért véget mindannyiunk meglegedésére.

Rázmány Csaba

Egy az Isten, egy a hit, egy a keresztség

Pál apostolnak az Efezusiakhoz írt levelében (Ef 4, 5) ez a mondat tartalmazza az unitárius keresztsé-nyek legáltalánosabb érvényű jelmondatát, de hang-súlyozza azt is, hogy legbensőbb lényegében az egész kereszténység hite is egy, továbbá hogy a ke-resztséghez tartozás elengedhetetlen külső je-gye a keresztség is egy, amely ezért megismételhe-tetlen, és érvényessége az egész kereszténységet átfogja. A kereszténység első századából csak két forrásmunka áll rendelkezésünkre, nevezetesen Pál apostol levelei (az első Korinthuszi levél és a Római levél) és Lukács evangélista második könyve, az Apostolok Cselekedetei, amelyekből a keresztség eredetére vonatkozóan közvetlen válaszokat kapha-tunk.

Ez a két hiteles forrás megegyezik abban, hogy a keresztelési formula egyöntetűen Jézus Krisztushoz kapcsolódott. A korinthusziakhoz intézett sorokban arra figyelmeztetett Pál, hogy a pártoskodással, a megosztással szemben a gyülekezetek egységét biztosíthatja az egységes keresztségi formula. Lehet ugyan árnyalati értelmezési különbség abban, hogy Jézus Krisztus nevére illetőleg nevében, vagy pedig hogy Jézus Krisztusba történik-e a keresztség, de ilyen különbségek nem rontják le az egység értékét. A nevére történő keresztséggel az ő oltalmába, lelki vezetésébe adják a megkereszteltet, a nevében való keresztség az ő hívásának követésére utal, a Krisz-tusba szóló keresztség pedig az ő útját követő gyüle-kezetbe vesz fel. Ez az egymondatos formula, az élővízbe való alámerítés vagy leöntés és a Szentlé-lek továbbadását jelentő kézrátétel alkotja az evan-géliumi és az apostoli kor keresztségének keretét.

A formai egyöntetűség és egyszerűség mögött mindemellett a két szerző teológiai-krisztológiai felfo-gásának különbözősége a keresztség szerepét illető-en nem maradt rejtve. Pál – az általa megfogalma-zott kereszt-krisztológia keretében – a keresztség tartalmába a Krisztus Jézus halálában és feltámadá-sában való lelki részvételt, és a keresztséggel egy új élet kezdetét is hirdette a Római levél szerint, amely élet Jézus Krisztus vezetésével az Istené. Lukács hagyatékában – a küldetési krisztológiának megfele-lően – Jézus evangéliumának megismerése és elfo-gadása jelentette a lényegét, és a megkeresztelt is ennek követésére részesült a Keresztségben. Tekin-tettel arra, hogy Pál leveleit csak az első évszázad fordulója után kezdték szélesebb körben megismer-ni, az ő misztikus értelmezése az apostoli kor ke-resztségében még egyáltalán nem érvényesült. Pált nem is foglalkoztatta magának a keresztség formájá-nak a megújítása, hanem egyszerűen átvette azt az apostoli gyakorlatból, teológiai-krisztológiai pályájá-nak alakulása nem érintette ezt az apostoli kereszte-lési formulát.

Dávid Ferenc az apostoli kor utáni keresztség, kü-lönösképpen a középkori keresztség teológiáját és gyakorlatát bírálta, és azt hangoztatta, hogy vissza kell térni az apostoli keresztség egyszerűségéhez és tartalmának lényegéhez. Nem arról írt a Rövid Ma-gyarázatban, hogy a jézusi, hanem hogy az „apostoli keresztségről való tudomány” megtisztítása és hely-reállítása az unitárius reformáció célja. Ugyanebben

az írásában emlékeztet arra, hogy a Jézusról szóló evangélium két pecsétet, két jegyet adott át az őt kö-vetőknek, és pedig a keresztséget és az úrvacsorát. Miként korábbi értekezésünkben (Keresztség az evangéliumokban) kifejtettük, Jézust egyáltalán nem foglalkoztatta az őt követők zárt gyülekezetbe, egy-házba való szervezése, következésképpen az sem, hogy a gyülekezethez csatlakozást a Keresztelő Já-noséhoz hasonló szimbolikus szertartás pecsételje meg. A Bibliát és jelesül éppen az Újszövetséget rendkívül elmélyülten ismerő és magyarázó Dávid Ferenc már közel négy évszázaddal korábban vállalta annak kimondását, amit korunk egyik rendkívüli hatású teológusa, Bultmann századunk első felében tett meg, hogy ti. a Hármasságra történő keresztsé-get, mint a feltámasztott Jézus Krisztustól kapott uta-sítást, ne eredeti evangéliumi üzenetnek, hanem ké-sőbbi betoldásnak minősítse (MT 28, 19). Ennek ki-mondása mellett Dávid Ferenc mégis egyértelműen elfogadta és fenntartás nélkül igazolta a Máténál ol-vasható „az Atya, a Fiú és a Szentlélek” nevében va-ló keresztelést. Ha arra is emlékeztethetünk, hogy a keresztséget a Jézusra való emlékezés eszközeként, liturgikus eseménynek tekintette, arra a következte-tésre juthatunk, hogy a Hármasságra szóló kereszt-séggel nem csak a mátéi szövegre akart utalni, ha-nem magának Jézusnak az evangéliumi hagyo-mányban olvasható megkeresztelkedésére.

Az evangéliumi szövegek szerint a keresztelés tel-jesen mellékes szereplője volt annak az esemény-nek, amelynél a, Názáreti Jézus megismerte és elfo-gadta Istentől kapott küldetését, és megkapta hozzá az Atyától a Lélek erejét. A megkeresztelkedésnek három nélkülözhetetlen szereplője szerint Isten az Atya, Jézus Krisztus a Fiú, és Isten Szentlelke volt. Ez az evangéliumi képben jelenlévő Hármasság sok-kal inkább párhuzamba állítható a Máténál olvasható apostoli keresztelési kiküldéssel, mint a Szenthárom-ság hitében megfogalmazott Hármasság, amellyel fokozatos megformálása csak a 4–5. századokban teljesült. Az első századtól távolodva az evangéliumi keresztség és az apostoli keresztség hitelvi és for-mulai egyszerűségének helyét a hitelvek folyamatos bonyolódása, és ehhez igazodva, a keresztség tar-talmának és szerepének újabb magyarázatai és érté-kelései vették át. Így a Szentháromság hitének ural-kodó érvénye visszafelé hatállyal a mátéi szöveget, eredeti tartalma helyett, a Háromságos Egyisten hit-elvének evangéliumi alátámasztásaként értelmezte és használta.

A Jézus megkeresztelkedését előadó evangéliumi szövegek éppen azt az Isten-képet tárják az olvasó elé, hogy a hármasságot egymástól térben is határo-zottan elkülönült, önállóan létező személyek alkotják. Isten, az Atya, az égi világból tekintett le a keresztel-kedőre, aki hallotta is az őt Fiává fogadó szöveget. A Szentlélek a mennyekből, Istentől szállt le a földre és nyugodott meg Jézuson, aki ugyanakkor a Jordán vi-zében állt és kapta meg az Atyától érkező Lélek-ke-resztséggel együtt leöntéssel a vízkeresztséget. A húsvéti hit felől visszavetített és azt tükröző evangéli-umi kép nagyon hasonlít a Hármasságról István vér-tanúnál leírt látomáshoz, amely Lukács második

könyvében olvasható (Ap Csel 7, 55–56.). A Szentlélek a halálára készülő Istvánt töltötte el itt a földön. Ő a mennyekre tekintve látta Isten dicsőségét, aki mellett jobb felől állt az Emberfia. Nem kétséges, hogy ebben a képben térben is elkülönült önállósággal és nem ugyanabban az isteni rangban, lényegben olvasható a Háromság.

Annak ellenére, hogy a Máténál olvasható kereszteleési utasítás a fentebb elmondottak szerint mind Jézustól eredeztetett hitelessége, mind tartalma tekintetében egyaránt több mint kétséges – bizonyára éppen azért, mert az egyetlen hivatkozási helyet jelenti az evangéliumokban – még korunkban is kap olyan magyarázatokat, hogy az a Háromságos Egyisten hitelvének jézusi igazolása lenne. Három kiemelkedő élő teológusnak az Apostoli Hitvallásról írott könyve alapján mutatjuk be az erre vonatkozó gondolkodás és hit szembetűnő megosztottságát a trinitárius kereszténységben belül is. Wolfhart Pannenberg tekintélyes evangélikus teológus azt hangoztatja, hogy a Máté 28, 19-ben idézett jézusi utasítás a háromságos egyistenhit igazolása is (Glaubensbekenntnis). Ezzel szemben Joseph Ratzinger, a vatikáni Tanítóhivatal prefektusa, valóban mérvadó katolikus teológus úgy ír, hogy ez a kereszteleési utasítás teljesen független a szentháromsági dogmától, amely hosszabb teológiai fejlődés eredményeképpen alakult ki (Einführung in das Christentum). Végül Hans Küng az ökumenikus teológia vezető egyénisége és tekintélye azt írja (Credo), hogy a szentháromsági dogma igazolására az újszövetségi könyvekben sehol sem kínálkozik hivatkozási hely, és az ő értelmezése szerint a dogma három egylényegű és egyenlő isteni személye helyett a keresztény hármasságban nem egyenlő rangú és nem egyazon lényegű személyek szerepelnek, akiknek egysége tehát voltaképpen csak a kijelentés teljességében értelmezhető. Az egyszemélyű és egylényegű Isten, az Atya önkinyilatkoztatása csak a Szentléleknek mint az ő világban ható erejének révén fogható fel és érthető meg. Ezt a Lélek kapta meg az Atyától a Názáreti Jézus, és értette meg küldetésének tartalmát, érezte meg magában a Lélek erejét, hogy várja és hirdesse – akár élete feláldozása árán is – Isten uralmának, országának eljövételét. Ehhez a modern magyarázathoz hasonlít az unitáriusok első püspökeinek egyike, Enyedi György már négy évszázaddal korábban megfogalmazott, aki a keresztséggel kapcsolatban az Atyáról mint a tanítás szent törvényeinek alkotójáról, a Fiúról mint az isteni törvények kijelentőjéről és a Szentlélekről mint az isteni törvények és a kinyilatkoztatás megértésére és követésére hívó szellemi-lelki erőről emlékezik meg.

Az unitáriusok első püspökei a 16. század második felében és fordulóján nagyon tisztán látták, hogy a keresztség szent szertartását nem lehet sem közvetlenül sem közvetve magához Jézushoz kapcsolni. A keresztény keresztség intézményét Jeruzsálemben a Jézus halálát követően összegyűlt tanítványok alkották meg, formailag a jánosi alámerítés vagy leöntés felújításával, lényegileg azonban a jézusi tanítások követésére, az ő krisztusi küldetésének megőrzésére és folytatására, amihez az Istentől kapott Lélek ad képességet és erőt. Az apostoli kor és a Reformáció között eltelt bő ezredév után az unitárius reformáció sem gondolhatott az első század kereszti-

ségi gyakorlatához való visszatérésre. Az első századokban lényegében csak a felnőtt keresztséget gyakorolták, és a keresztség felvételét alapos tanítás és magatartás-vizsgálat előzte meg, hogy a jelölt hitbeni és erkölcsi értékeléséről a gyülekezet képet alkothasson. Dávid Ferenc hasonló megfontolások alapján a felnőttek kereszteleését tartotta volna kívánatosnak, de megtapasztalva a hívek ragaszkodását az egész kereszténységben általánossá vált gyermekkeresztséghez, ettől a gondolatától elállt. Nem csupán a gyermekkeresztség megtartása, de a keresztségi formula tekintetében is követte a kereszténységben általánossá vált Atya–Fiú–Szentlélek megoldást. Jól tudta, hogy Jézus nem gondolt egyház szervezésére és a szervezethez csatlakozás rituáléjára sem, nem is keresztelezte meg tanítványait sem, és a Káténál olvasható kereszteleési kiküldetés egyáltalán nem eredeztethető magától Jézustól. Azt is tudta, hogy a keresztény keresztséget – miként a keresztény gyülekezetet, egyházat is – az apostolok hívták életre, továbbá, hogy a keresztséget Krisztus vagy az Úr Jézus nevére végezték. De semmi ellenvetése sem volt az apostoli kor után meghonosodott hármasság kereszteleési formulával szemben. Enyedi György le is szögezte unitárius álláspontként, hogy ennek a hármassági formulának semmi köze sincs a két-három évszázaddal később megszilárdult szentháromsági dogmához. Sem a mi egyházalapító és egyházépítő első püspökeink, sem a későbbi meghatározó szerepű püspökeink, mint Szentábrahám vagy végül Ferencz József is, nem elvi engedékenységből vagy kényszer hatása alatt vették át az egész kereszténységben általánossá vált hármassági formulát, hanem hitünkkel összhangban tartottak ki mellette. Igaz ugyan, hogy az unitáriusok szemében mindig visszautasított dési egyezmény kötelezővé tette számukra mind a gyermekkeresztséget, mind pedig a hármasság formulát, de éppen ebben a két vonatkozásban az egyezmény érvényességi ideje előtt is és annak feloldása után is, az egyezménytől teljesen függetlenül foglaltak állást, és folytatták a kereszteleési gyakorlatot annak jeleként, hogy szabadon és hitükkel összhangban követték négy évszázadon keresztül a klasszikus, dávidferenci hagyományt.

Egyházunk történetének tanúsága szerint a 17. századtól mindmáig megfigyelhetők olyan kísérletek, amelyek a klasszikus unitarizmus „modernizálására” vagy megreformálására törekedtek a keresztséget illetően is. Néhány ilyen próbálkozásra való példaszerű utalás előtt előrebozsátható, hogy egyikük sem tudott véglegessé válni, mert egyházunk vezető személyiségei és testületei végül is mindig felismerték, hogy nem a dávidferenci hagyomány, hanem ezek az újítások bizonyultak hitelvi alapjaikban tévesnek vagy egyházpolitikai szempontból hátrányosnak. Az egyik ilyen kísérlet a keresztséggé váló megnevezést kapcsolta ki, és az evangéliumi szóhasználat-hoz igazodva a „mosódást, mosogatást” választotta azzal a megfontolással, hogy a keresztséget a keresztségből származtatta. A tévedés nyilvánvaló, hiszen sem a gyülekezetek keresztény, sem pedig a rituálé keresztség megnevezése egyáltalán nem a kereszthez, hanem Krisztus nevéhez kapcsolódik, következésképpen nem keltheti a páli „kereszteológiával” való egyetértés képzetét. A keresztényeket a 2. századtól kezdve mint Krisztust követőket nevezték

meg, a keresztség pedig a Krisztus követésére szóló beavatás. Egy másik kísérlet a zsidók népével kötött Isten-i szövetség példájára az unitárius keresztségben is az Istennel való szövetségekötést látta, és ehhez igazodva a hármassági formula helyett az Isten nevében való keresztelezés formuláját választotta. Harmadik példaként a Jézus nevére való keresztséget említhetjük meg, amely egyrészt a háromságos formula mellőzését, másrészt a korai apostoli gyakorlat-hoz való visszatérést egyaránt célozhatta. Miként korábbi értekezésünkben (Az apostoli keresztség) jeleztük, az apostolok nem egyszerűen Jézus (a tanítómester), hanem Jézus a Krisztus nevére (de valóban még a háromságos formula nélkül) kereszteltek. Pál apostolnál ugyan találkozhatunk az Úr Jézus nevére való keresztséggel, de ez nyilvánvalóan nem a földi ember Jézusra, hanem az Urra, a Kyrioszra szóló hivatkozás, ami Pál teológiáját ismerve éppen a krisztusi méltóságnevek legmagasabb fokozatát jelenti. Az elmúlt századforduló a kor modern paradigmájának jegyében ugyancsak kereste a keresztségi liturgia modernizálásának és unitárius jellege kidomborításának módját, amelynek eredményeként századunk derekán kialakult a ma is élő gyakorlat. Eszerint a következetes Egyisten-hit hangsúlyozására nem a háromságos formulát alkalmazzuk, hanem az Egyisten nevében keresztelünk és veszünk fel az unitárius gyülekezetbe, Jézus útjának követésére. Ebben a megfogalmazásban nyilvánvalóan érvényesül a Jézus krisztusságának megvallásától való tartózkodás is. Az új keresztségi formula melletti vagy vele szembeni értékeléstől függetlenül az tény, hogy a „történelmi keresztény” vallások, egyházak közül egyedül az unitarizmus hagyott fel a közel két évezred óta követett hagyománnyal.

A fentebb előadottak néhány lényegbevágó következtetés levonására indíthatnak, amelyeknek közös nevezőjeként fogalmazható meg, hogy a keresztségre vonatkozóan nem találkozhattunk a Dávid Ferenc és Enyedi György téziseinek módosítását igazoló új elemekkel. Az unitárius keresztség a kereszténységben belül nem formulája, hanem teológiai tartalma révén jelentett és jelent a kezdetektől mindmáig az evangéliumi hagyományra való közvetlen építkezést. A szinoptikusoknál korábbi hagyományt is őrző János-evangélium a szakramentumoknak egyáltalán nem tulajdonít üdvöztető erőt és hatást, hanem kizárólag a Jézus küldetésébe, tanításaiba vetett hitnek és életpéldája követésének. Ezt elfogadva Dávid Ferenc méltányolhatta Pál apostol figyelmeztetését is, hogy az egységes formula hatékony eszköze lehet a gyülekezetek összetartozásának, miközben az egységes formula mellett a tizenkettek és Pál között a teológiai különbözőség mindig fennállott. Dávid Ferenc a saját unitárius teológiai nézeteinek érvényesítése mellett is megőrizte a mátei formulát, bár nem tartotta jézusi eredetűnek. Nem lenne méltó Dávid Ferenc emlékéhez, ha ezt valamiféle az elveivel ellenkező megalkuvásnak tekintenők. Ellenkezőleg, ebben a háromságos formulában az a 2. századi felismerés öltött formát, amely szerint a keresztény hit három elengedhetetlen pilléren nyugszik, amelyek közül egyik sem hiányozhat a tartalom teljességének és hitelességének veszélyeztetése nélkül. Ha csak az Egyisten megvallását tekintenők a keresztény hit tartalmának, úgy ez nyilvánvalóan nem jelentene

megkülönböztetést a judaizmustól vagy az iszlámtól. Ha a Názáreti Jézust csak tanítómesternek vagy prófétának vallanánk, úgy tennénk mint a farizeusok, akik őt rabbinak, rabbóninak nevezték vagy mint az iszlám, ahol ugyancsak prófétának tanítják. A kereszténység számára a Názáreti Jézus Isten küldött-jét jelenti, akinek Istentől és Isten országáról szóló kijelentései éppen a küldött felkent (messiási, krisztusi) volta okán hitelesek. Az Isten és az ember, az Atya és a Fiú közötti kapcsolat hordozója, Isten terve megismerésének és teljesítésének szellemi-lelki képessége pedig a Szent Lélek a keresztény hitrendszer szerves része. Dávid Ferencnek Istentől, Krisztusról és a Szentlélekről megformált hitelvei a keresztény hit három pilléréről mondottakkal összhangban voltak. A keresztények hitéhez mindhárom tényezőnek a megvallása szükséges feltétel volt már a 16. század végén is, és érvényes ez most a 21. század küszöbén is.

A keresztséghez fűződő unitárius külön út tartalma elegendő hangsúlyt kaphat hitelvi rendszerünkben, és erről lemondani hitünk egyik alapvető és egyre fontosabbá váló értékének elvesztését jelentené. Ennek szilárd őrzésével és további megalapozásával szemben, a formai különbségek és a formula elvetése mellett, viszont aligha hozhatók fel akár Jézusra, akár az Újszövetségre, akár a dávidferenci unitarizmusra építkező érvek. Az apostoli és evangéliumi egyszerű keresztelési formulára utólag ugyanolyan bővítések épültek, mint a 4. század utáni Római Hitvallás, majd a 6. századi Apostoli Hitvallás, amelyek a 4–6. századi egyetemes zsinati határozatokhoz igazodtak, de hát ettől az eredeti keresztelési formula nem változott meg, és téves feltételezések, indokolatlan érzelmi indíttatások alapján a keresztény egyetemességnek ezzel a kétévezredes szimbólumával – amelyet Dávid Ferenc őszinte következetességgel át is vett és tovább is adott – kár lenne nem élni a jelenben is és a jövőben is.

Dr. Sztankóczy Zoltán

Irodalmi források:

A keresztségről szóló két előző (Keresztség az evangéliumokban, Az apostoli keresztség) és a jelen értekezéshez a következő művek nyújtották a legfontosabb alapokat:

- Adolf. v. Hamack: Dogmengeschichte (Tübingen, 1991);
- Hans Conzelmann: Geschichte des Urchristentums (Göttingen, 1989);
- Walter Schmithals: Theologiegeschichte des Urchristentums (Stuttgart, 1994);
- Alfons Weiser: Die Apostelgeschichte I–II. (Gütersloh, 1985);
- Jürgen Roloff: Die Apostelgeschichte (Göttingen, 1988)
- Rudolf Pesch: Die Apostelgeschichte I–II. (Zürich, 1986);
- Franz Mussner: Apostelgeschichte (Würzburg, 1995);
- Szentábrahám L. Mihály: A keresztény tudomány összefoglalása... (Kolozsvár, 1899);
- Ferencz József: Hittan (Kolozsvár, 1902);
- Gellérd Imre: Keresztelési szertartásunk időszaki kérdései, Esszék a gyakorlati teológia köréből (Chico, USA).

„... én protestáns vagyok. Mint ilyen, szabadelvű, és jóindulatú minden más vallás iránt.”

(Jókai Mór)

Új VILÁGLÁTÁS

Az unitárius evangelizáció

„Hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek”
(Mk. 16,15.)

Az evangelizáció nem elsősorban ismeretközlés, hanem a jézusi életre való elvezetés. Lényegében az örömhír továbbadásának módszerével foglalkozik.

Az evangélium fényénél értelmeznünk kell az idők jeleit, hogy korszerű választ adhassunk az örök emberi kérdésekre. Tehát az igazi életre való nevelés valóban unitárius lelkületet igényel tőlünk.

A mi valódi ébredésünk a szeretetszolgálat megélésében rejlik. A jézusi elhívás mindannyiunknak szól, hogy útra indítson a teljes, Istennel egyesülő életre. Az első lépés a tanúságtétel, az életvitelünk. A jézusi meghívás mellett szorgalmaznunk kell az egészséges életmódot (helyes táplálkozás, kellő mozgás, elegendő alvás, pozitív gondolkodás, hasznos időtöltés).

Ügyelnünk kell arra is, hogy az egyén eljusson a közösségbe (az egyházba), ahol maga is munkássá válik az evangelizációnak.

A nevelést a hitoktatásban kell kezdenünk. Rossz úton járunk, ha a hittanórán még mindig elsősorban vallási ismereteket közlünk, és többnyire nem vezetjük el a ránk bízottakat kielégítő módon a mélyebb és tisztább jézusi életre. Az előrehaladást nem a tananyag el-sajátítása határozza meg, hanem a keresztyén életbe és a keresztyén közösség életébe való belenövés mértéke.

„A keresztyénység olyan a világ számára, mint a test számára a lélek.”

Fontos megemlítenünk küldetésünk egyetemességét, amelyet a keresztyén ökumené biztosít.

Isten szeretetének konkrét bizonyítékát érezhetjük a beregi cigánymisszióban. Ez a közösség képes újjáéledni, mert Isten szeretete velünk van. A karitás lelkület jelenléte biztosítja a tanúságtétel folytonosságát a beregi unitárius cigányság körében. A világi hívek a papsághoz hasonlóan cselekvő küldetést, felelősséget hordozó tagjai az egyháznak. A beregi cigánymisszióban a szórványlelkész munkáját két segédlelkész és a szórványgondnok segíti. Szükségesnek látják a cigány diakónusok képzését és felkészítését a missziós munkára.

Igy az evangelizáció munkásai a lelkészek mellett a presbitérium tagjai, a diakónusok, a család és az ifjúság. Fontos az egyházi kisközösségek (bázisközösségek) építése, hisz nélkülük nem lehet sikeres az evangelizáció.

Hol folytathatunk evangelizációt?

Elsősorban a családban, a bázisközösségekben, a gyülekezetben, az idősök között, a betegek és haldoklók között, a hátrányos helyzetűek, illetve a cigányság között. A beregi unitárius szórványban a cigánymisszió területén a legsikeresebb az evangelizáció tevékenysége. Akit megértett Jézus lénye, élete és igéje, határtalan szeretete, csak az képes az ő szellemében tevékenykedni. Ebben a szellemben valósulhat meg a beregi cigánymisszióban a határtalan keresztyén lelkület.

Mi jellemzi ezt a lelkületet?

– a sugárzó szeretet (sokan mehetnek hozzá feltöltődni, szereteténél melegedni);

– a gondviselés számára végső bizonyosság mind a földi, mind az ezen túli világban;

– bölcs szellemiségű, túllát a dolgok és események felületén;

– egyenlő kapcsolatot tart fenn a világgal, Istennel és embertársaival, illetve önmagával;

– Isten világát óvó és szerető ember (Istent kereső lélek);

– a szenvedést be tudja építeni életébe és átalakítja jézusi szolgálattá;

– a jézusi szeretet jegyében osztja szét önmagát, így marad meg mindörökké a mindenségben;

– tudatában van annak, hogy Isten a sokszínűség istene (nincs két egyforma ember, fa, virág – így szép és tökéletes a teremtet világ).

A keresztyénység 2000 éves hagyományához híven lényegéhez tartozik a szegényekkel, a hátrányos helyzetben lévőkkel való törődés. Ebben gyökeredzik a beregi cigánymisszió lényege is.

Az evangelizáció egyik igen fontos feladata, hogy a cigányság iránti helyes keresztyén szemléletre és magatartásra neveljen, melynek első feltétele az előítéletek eloszlatása. Ezzel párhuzamosan a cigány evangelizációnak – legalább is a kezdeti időben – saját faji közösségében, kultúrájában kell történnie.

A keresztyén közösségnek éppen ezért elsőrendű feladata a lelki-emberi segélynyújtás és a szociális segítség (családlátogatás, patronálás, segítkezés). Nagy feladat és felelősség hárul a beregi unitárius szórványra, mint kis közösségre: egységben az anyaszentegyházzal, de mégis önállóan a saját út kidolgozására kényszerül.

A szeretet mozgósító erejével végezhetjük az evangelizációt. Fontos a személyes döntés tiszteletben tartása a gyakorló (hitvalló) gyülekezeti tagság és ennek gyümölcsei, mely életszemlélet-váltást igényel.

Milyen tényezők akadályozhatják a teljes kibontakozást?

Először is a kemény tradíciók, másrészt csak az evangélium létezik (nincs Biblia és hagyomány). Isten tervét csak az értheti meg közölünk, aki megtapasztalta a szív megtérését, vagyis aki lényé mélyéig Istenhez tért. A jézusi szeretet jegyében magára öltötte az új embert.

Keresztyénységünk lényege hinni Jézusban és követni őt. Ügyeljünk munkánkban arra is, hogy Istent az eseményeken keresztül szólítsuk meg. A hívek lássák meg a szenvedés, a betegség és a halál jelentőségét Jézus Krisztusban, s az emberek felé a jézusi derűt és reményt sugározzák.

Felhős Szabolcs

Beszélgetés Sajgó Szabolcs jezsuita szerzetessel, az egyházközi találkozó kapcsán, a világvallások közti párbeszéd lehetőségéről

A katolikus egyházon belül a jezsuita rend kapcsolódott be a márciusban megrendezésre került programsorozatba, vagy az Ön személyén keresztül, személyes ismerettség révén történt a részvétel?

Van egy nemzetközi szervezet, a United Religion Initiative, az Egyesült Vallások Kezdeményezése, amely 5 éve működik, és célja, hogy a különböző vallások képviselői üljenek le egy asztalhoz, és keressék, mit tudnak tenni együtt a világért, hasonlóan ahogyan az ENSZ is működik. Ebben a szervezetben vannak elég sokan katolikusok is, mindenféle szerzetesrendből is, jezsuiták is, de nem lehet azt mondani, hogy ez valamiféle kiemelkedő jezsuita munkaterület. A katolikus egyház a második vatikáni zsinaton változtatta meg álláspontját a más vallások értékelésében, a velük folytatott párbeszédben. Ennek következtében az egész misszió egy rövid ideig megtorpant. Bár az első pillanattól kezdve hangsúlyozta a zsinat, hogy Jézusnak a szerepe, a róla szóló tanítás, az evangélium felkínálása nem kevésbé fontos, mint korábban volt. De azáltal, hogy az ember felfedezi a másokban az értékeket, nem kell, hogy zárójelbe tegye saját magát, éppen ezért nem rombolja a keresztény lelkiületet más vallások megismerése, sőt még inkább építi, változtathatja. A másik istenkereső útjának a megismerése megerősíthet abban, hogy Isten az, aki mindnyájunkat hív, mert minden embernek nyugtalan a szíve addig, amíg az Istenben meg nem nyugszik.

Visszatérve a vallásközi párbeszédre, ez a kezdeményezés a közeli napokban, egész pontosan június 26-án egy nagy fordulóponthoz érkezik. Egy az egész földre kiterjedő szervezetnek a megalakítása történik meg formálisan egy ünnepélyes alkotmány aláírásával Pennsylvániában, Pittsburgben, majd ezt követi a különböző kontinenseken és országokban ehhez hasonló dokumentumok regionális aláírása. Augusztus végen Boszniában, november 19-én Párizsban, az UNESCO által szervezett rendezvény keretében történik meg az aláírás, majd Londonban, Brüsszelben és itt Magyarországon is tervezzük, hogy megpróbálunk valami hasonlót felmutatni. Mi azért is fontosnak tartjuk az ebben való részvételt, mert a jezsuitáknak van egy bizonyos negyedik fogadalmuk, a pápának tett engedelmesség. Ez azt jelenti, hogy a rend felajánlotta, ha bármiféle az összkereszténység szempontjából fontos munka adódik, akkor hajlandó akár más dolgokat is feláldozni, csak hogy legyen szabad kapacitása a nagyobb jó munkálására. A pápa szokott ilyen külön feladatokat adni, mint ahogy a második vatikáni zsinat után a nem hívőkkel, ateistákkal, más vallásúakkal folytatott párbeszéd, a vallások és kultúrák közti párbeszéd lehetősége lett egy ilyen új megbízás. Azt keressük, hogy mi az ami igazából inkultúráldhat a kereszténységből, hol vannak az inkultúráció határai, mint-hogy Isten semmilyen néphez nem tartozik, mégis beletestessült egy nép, egy vallás, egy hagyomány világába. Vajon, hogyan történhet ez ma a más vallásokban, Istennek az érkezése az embereknek a köz-

vetítése által, valami hasonló folyamat nem mehet-e végbe? Ez tehát nem egyfajta összemosás, hanem valami közös alap keresése.

Ma Magyarországon szükség van erre a párbeszédre, és hol? Talán Európa azon országaiban, ahol nagyobb a lakosság keveredése – Franciaországra, Németországra gondolok, ahol a szomszéd tényleg lehet muzulmán hitű, vagy buddhista – időszerű a kérdés, de itt nálunk mi a helyzet?

Két területen látom a párbeszéd szükségességét. Az egyik a vallások megvallásában, az emberek és a közöttük való párbeszédben egyfajta igazságosabb társadalomért. Ez a mai magyar megosztottságában, a szétesett társadalom szenvedéseiben egy fontos dolog lehet. Hogy a vallási különbözőség ne szétválasszon, hanem összehozzon. A másik terület pedig, hogy mostanában nagyon sok új vallási kezdeményezés, mozgalom indult el, az emberek pedig tájékozatlanok, gyakori lett a felszínes keresés. A párbeszéd segíthet abban, hogy ne a ruhát tartsuk fontosnak hanem ezeknek a vallásoknak a lényegét, és ezzel együtt az emberi közösségi szolgálatot is. Hogy az emberek az identitásukat ne valamiféle ehhez méltatlan felszínes és üres formában keressék, miközben a különféle vallások között váltogatnak.

Milyen szinteken folyhat ez a párbeszéd?

Azt gondolom, ha tanításról folyik a párbeszéd, ahhoz nyilván megfelelően képzett emberekre van szükség, teológusok közt folyhat a tanról. Azok között pedig, akik nem teológusok, de őszintén hívő emberek, a mindennapi élet szintjén, az igazságosságnak, a békének, különböző társadalmi problémáknak megoldásában van szükség párbeszédre, különösen ott, ahol a vallásra hivatkozva vallási megosztottság van.

Esetleg spirituális szinten, az együtt imádkozás? Van e már erre valamiféle kezdeményezés?

Vannak, voltak is tervek, néha akadályok is és nagyon szép gyümölcsök is. Amikor egymás liturgiájába, imádságába közvetlenül bekapcsolódunk, tanúi vagyunk, ahogyan a másik őszintén a hite alapján imádkozik. Meglátjuk mennyiben más az a miénktől, ha aktívan bekapcsolódni nem is tudunk, de ott vagyunk és tanúskodunk erről az eseményről, illetve magunkban párhuzamosan végezhetjük az imádságot. Negatív gyümölcsei is vannak sajnos ott, ahol a formákhoz, a külsőségekhez erősebben kötődik a vallásosság, mint a tartalomhoz. Ott a közös imádságot nehezíti az, hogy az egyik ember nem tudja elgondolni a másiról, hogy ezzel a más formával is ugyanazt az egy Istent lehet őszintén szeretni, szolgálni vagy dicsérni.

A hitbeli elvhűség nem lehet gátja a párbeszédnek? Hol a határ, meddig folytatható a párbeszéd?

Ez teljesen attól függ, hogy kinek mi a hite. Mert a keresztény alapokon elindulva, és ezt helyesen megértve, látjuk: Isten maga a szeretet, Isten az élet és csak élet, irgalom, és csak irgalom, ennek az Istennek az ismeretében igazából a párbeszédnek nin-

csenek határai. Mihelyt az ember elkezd deformálni ennek az Istennek a képét, abban a pillanatban megjelennek az emberek közötti különféle korlátok.

Hogyan lehet ezen túllépni?

Türelmesnek kell lenni, és szeretni a másikat. A párbeszédnek ugyanis sok formája van. Van olyan mintája, amiben süketek folytatják a párbeszédet, mindenki arra koncentrál, hogy a saját dolgait mondja el, és kicsit süket a másiknak a szövegére, üzenetére, bizonyágtételére. Ez a párbeszéd nem vezet sehova. Kielégítheti az embert, hogy tanúságot tett, és megnyugodhat, Isten előtt szerzett egy-két jó pontot. De ez nem eredményezi a közeledést. Van olyan párbeszéd is, mikor az ember nem biztos a hitében és azért folytatja a párbeszédet. Mert ez jópofa és modern dolog, egy sokszínű társadalomban ez jól is hangzik, de igazából nincs saját belső alapja. Itt nem vallások közötti párbeszédéről van szó, hanem arról, hogy egy kereső úton ide is oda is kószolok, meg akarom találni, hogy hol tudok lehorgonyozni, megtalálom e valahol az identitásomat, valamelyik valláson keresztül a saját lelki alapjaimat. Aztán van egy olyan formája is a párbeszédnek, amikor figyelek is a másokra, de csak azért, hogy bemenjek az ő ajtaján és kijöjünk az én ajtómon. A figyelem igazi oka nem a másokra való kíváncsiság, hanem az, hogy nekem milyen érveket ad a másik a saját kezembe, hogy a magam meggyőződését a másokra rákényszerítsem. Ami vezet valahova az a párbeszéd, ha az embernek

van hite, meggyőződése, amit ismerete, tapasztalatai alapján a legjobbnak tart, ami valóban az Isten fele vezet, ilyen emberek párbeszédéről van szó. De azt is tudja, Isten sokkal nagyobb, mint a mi kis emberi agyunk, mint a mi meglátásaink, mint amit megismertünk belőle, és Isten a másik embert is pont úgy szereti mint engem. A másik emberen keresztül talán én új dolgokat ismerhetek meg, töltekezhetek. Ilyenkor úgy vagyok kíváncsi a másokra, és úgy kínálom fel a meglátásaimat, hogy ezzel nem meggyőzni akarom a másikat a magam igazáról, hanem felkínálok neki egy vonást az Isten arcából, amit én ismerek, hogy gazdagítsam, és így figyelek a másokra is. Nem lecserélni akarom a hitemet, hanem az összetartozás tudatában, az egyetlen Istenbe vetett hitben testvérként tanulni tudunk egymástól.

Ezt nem könnyű megvalósítani, hiszen valahol minden ember szereti azt hinni, hogy az ő útja az igazán jó. Sőt vannak olyan felekezetek, akik meg is erősítik tagjaikat ebben a hitben.

Nehéz és ugyanakkor könnyű. Könnyű mert igazából ehhez nem sok kell, csak annyi, hogy ember próbáljon az a gyermek lenni, akiről Jézus beszél. Egyszerű és természetes bizalom lehet a kulcs, a mindeneket teremtő és szerető Isten irányába, aki maga is állandó párbeszédet folytat a világgal.

Köszönöm a beszélgetést.

Szász Adrienne

ICCU-konferencia Budapest-Kolozsvár

Az elmúlt évben egyházunk meghívására és rendezésében nemzetközi unitárius konferencia volt a Balatonnál. Ebben az esztendőben az Unitárius és Universalista Nemzetközi Tanács Kolozsvárra hívott össze egy vezetőképző szemináriumot. Május 21-től Budapesten gyülekeztek a külföldi résztvevők, akik három napig egyházunk vendégei voltak. Unitárius testvéreink az USA-ból, Brazíliából, Oroszországból, Lengyelországból, Litvániából, Csehországból, Finnországból és Angliából érkeztek.

Május 24-én indult a csoport, Kászoni József lelkész kíséretével Kolozsvárra. A háromnapos kolozsvári tanácskozás színhelye a szép, új, református Diakonissza-

képző Intézet volt, ahol nagyszerű ellátásban volt részünk.

A szervező, neves amerikai lelkész, Polly Guild három előadót, témavezetőt kért fel előadásra és a munkacsoportok vezetésére. Larry Peers, amerikai unitárius lelkész, az UUA bostoni központjában a gyülekezetek növekedésével foglalkozó missziói osztályt vezeti. Érdekfeszítő előadó volt, aki szemléletesen adta elő mondanóját, hogyan érheti el egy gyülekezeti vagy egyházvezető a hívek számának gyarapodását, milyen technikákat kell elsajátítani, és milyen szolgálatot végezni ahhoz, hogy az emberek otthon érezzék magukat a gyülekezetben.

Sarah Tinker, az angol unitárius egyházban a valláserkölcsei nevelési bizottság vezetője, a hitoktatás fontosságáról szolt, emellett több angol és nemzetközi unitárius éneket is tanított és esti meditációt vezetett.

Orbókné Szent-Iványi Ilona budapesti főjegyző az istentisztelet és a liturgia témakörben tartott egy egész délutáni előadást és közös beszélgetést a résztvevőkkel, valamint Kászoni Józseffel együtt egy reggeli áhítatot is tartottak.

A résztvevők közül többen olyan városból, gyülekezetből érkeztek, ahol az unitarizmus nem rendelkezik történelmi gyökerekkel, néhány éve alakultak, és nagyon fontos számukra, hogy rendszeres továbbképzést kapjanak, találkozzanak unitárius hittestvéreikkel szerte a nagyvilágból.

O. Sz. I.

Portrék a jelenből

Fenti címmel új sorozatot készülünk indítani. Célunk az, hogy az Unitárius Élet hasábjain bemutassuk azokat a körünkben élő kortársainkat, akik világi tisztséget töltenek be, illetve hivatásuk alapján méltóak arra, hogy mi unitáriusok büszkéek lehessünk rájuk, és őket közelebbről megismerhessük.

Elsőként **Dr. Kaplayné Dr. Shey Ilonát** választottam, aki világi képzettsége szerint művészettörténész, ám élete úgy hozta, hogy hosszú évtizedeken át könyvtárosként tevékenykedett, többek között az unitárius könyvtárban is.

Ilkét otthonában látogattam meg egy kötetlen beszélgetésre, ahol kedvesen, frissen, mosolyogva fogadott.

Ilkém, hogy lehetséges az, hogy a művészettörténet hivatás helyett könyvtárosi munka lett a sajátod?

Eredeti képzettségem tulajdonképpen történész, de úgy választottam doktori disszertációm témáját, hogy művészettörténetből doktorálhassak.

Mi volt ez a téma?

Tudományos munkám a középkori ötvösművészet-ről szólt. Később igen foglalkoztatott az erdélyi ötvösművészet, és hogy az unitárius egyháznak is jót tegyek, úgy döntöttem, hogy következő dolgozatomban az erdélyi unitárius kelyhek felkutatására szűkítem kitűzött céloimat.

Ez szűkítve is hatalmas feladat lehetett. Hogyan tudtad elképzelésedet megvalósítani?

Kelemen Lajos történész, a kolozsvári unitárius kolégium tanára, később az Erdélyi Múzeum levéltárosa, megkeresésemre annyi adattal szolgált, hogy szinte elkészítette a disszertációm. A II. világháború előtt sokat utaztam Erdélyben, sorra látogattam az unitárius falvakat, felkeresve azok parókiáit, lelkészeit. Ez abban az időben veszélyes vállalkozás volt egy Budapestről érkezett fiatal lány számára. Kelemen Lajos fel is hívta erre a figyelmemet, és óvó szavait megszívlevélle folytatam kutatómunkámat.

Megtörtént, hogy a Torda-Torockó közti kisvonaton éppen egy román csendőrrel utaztam, és nagyon kellett figyelnem, mit beszélek vele, hogy ne nézzen kémnek.

Ebben a nehéz időszakban sikerült befejezned ezt a munkát?

Legnagyobb sajnálatomra nem, ugyanis gyermekkorom „édenét”, a Ménési úti szülőházunkat bombatalálat érte, és a munkacéduláim, a kelyhekről készült gyönyörű fotók megsemmisültek, rekonstruálni azokat már soha nem sikerült.

Szomorúságomban azzal vigasztalódtam, hogy a kutatómunka közben nyert tapasztalatot, a megismert lelkesek és más emberek emlékét senki és semmi nem veheti el tőlem.

Úgy tudom, mégis jelent meg publikácód kehelyről.

Igen, a kövendi, valamint a suki kehelyről valóban írtam később.

Mikor és milyen körülmények között lettél könyvtáros?

Hát... nézd, múzeumba nem kerültem, a szakmában akkor is nehéz volt az elhelyezkedés, mint most is. A háború után egyedül maradtam édesanyámmal, és elfogadtam Zsilmó Katalin barátnőm ajánlatát, a Műszaki Egyetem Mechanikai technológiai tanszéki könyvtárának rendezését. Három évig dolgoztam ott.

Ezt követően Szalay Tibor, a Geológiai Intézet akkori vezetője keresett meg, és az intézet könyvtárában kínált feladatot. Elfogadtam és ott maradtam 50 éven át, tehát nyugdíjas éveim hétköznapijainak nagy részét is ott töltöttem. Másfél éve, hogy abbahagytam a munkát.

Ez bizony félszáz év. De te, Ilkém, nem csupán a Földtani Intézet könyvtárosa voltál, hanem én az Unitárius Könyvtár vezetőjeként ismertelek meg.

Igen. Ferencz József püspöksége idején, a hetvenes évektől vállaltam, hogy a korábban idősebb László Gyula által vezetett, immár befalazott könyvtár könyveit rendezem, minden ellenszolgáltatás nélkül. Heti egy alkalommal kitartó igyekezéssel szabványos kataló-

gust készítettem a könyvekről, folyóiratokról, mintegy ötezer kötettről. Feltártam a régi kiadványokat is. A többi Te már tudod, hiszen 1994-től két évig még együtt dolgoztunk a könyvtárban.

Valóban. A te kapcsolatod az egyházzal, a Nagy Ignác utcai gyülekezettel azonban sokkal régebbre tehető a hetvenes éveknél.

Szüleim is unitáriusok voltak, és Józan Miklós kiváló „bűvkörében” aktívan tartották a kapcsolatot az egyházzal, engem és kishúgomat unitárius szellemben neveltek.

Szüleid Erdély szülőttei voltak?

Erdélyi gyökerekkel édesanyám rendelkezett, az ő lánykori neve: Kepes. Édesapám az ország másik sarkából, Sopronból érkezett Budára. Mint említettem, a Ménési úton laktunk, ami nekünk gyerekeknek maga a Paradicsom volt: polgári milió, kert, szőlő a déli lejtőn, szökőkút és gondtalanság. Édesapám halála és a háború megszakította ezt a paradicsomi idillt.

Mi történt veled a szülői ház lebombázása után?

Édesanyámmal a Koháry utcai templomban felállított vöröskeresztes menedékhelyen adott szállást nekünk Szent-Iványi Sándor, akkori gyülekezeti lelkész, aki a nemzetközi vöröskeresztben is aktív feladatot vállalt: itt rekedt angol, amerikai unitáriusoknak adott

szállást. Ittlétem alatt én osztottam az ebédet az elszállásoltaknak, és angol, francia nyelvtudásomnál fogva segitettem őket, hogy megérthessék magukat.

A Koháry utca később is szívügyed maradt.

Igen, sokat foglalkoztam a történetével. A háború után évtizedekben megpróbáltam összeszedni levéltárakban, korabeli sajtóból feltárni a megrongált épület eredetijét. Szívügyemnek tekintettem az elpusztult üvegablakok pótlását. Szűkös anyagi helyzetem csupán azt tette lehetővé, hogy két kis táblát pótoljak. Ezek ma is láthatók. Az egyik a kígyó-galamb jelképet ábrázoló címer, a másik a serleges nemzetközi címer. A hiányzó nagy ablaktáblát Bartók Béla Péter nevű, Amerikában élő fia adományozása folytán sikerült pótolni a 80-as évek második felében.

Az elmondottakból kitűnik, hogy mindig volt célod, mindig adtál feladatot magadnak. Ez a belülről fakadó kötelességtudat segített megőrizni lelki fiatalságodat. Hogyan telnek most napjaid?

Tudod: hiányzik a társaság, ez a legnehezebb az öregsebben. Szokatlan a csend, hogy nincs napi dolgom. Ol-

vasok, de csak inkább folyóiratot, vagy keresztretjvényt fejték. És sokat gondolkodom.

Üzennél-e valamit az Unitárius Élet hasábjain?

A legfiatalabbaknak és szüleiknek talán. Az ötvenes években, amikor nem illett vallásról, hitről beszélni, váratlanul egy kolleganőm megkérdezte tőlem: „Megtanít-sam imádkozni a gyermekemet?” Elgondolkodtam: az akkori „ma” a gyerekeknek mást sugallt. Visszaemlékezve, nekem jót tett a vallásos neveltetés, hitem sok válságon átsegített. Azt válaszoltam:

Tanítsd meg fiadat imádkozni. Mutasd meg neki a hit lehetőségét. És ő, ha nagy lesz, dönt. És döntését majd tartsd tiszteletben.

Muszka Ibolya

Kultúra és vallás

Szilágyi Domokos 1938. július 2-án született Nagysomkúton. 1976. november 2-án Kolozsváron önkézevel vetett végét életének.

A romániai magyar irodalom Forrás-nemzedékének Páskándi Géza, Lászlóffy Aladár mellett egyik legszármottevőbb ígérete és alkotója volt. Tragikus halála súlyos veszteséget jelentett az egyetemes magyar irodalomnak.

Fiatalon, az erdélyi irodalmi hagyományokból és a magyar költészet nagy klasszikusainak példájából kiindulva, csakhamar modern, intellektuális költővé formálódott. Költői szemléletének, hangjának alakulásában meghatározó jelentőségű az angol költészet, mindenekelőtt T. S. Eliot hatása is.

A huszadik századi ember bonyolult, szorongásos, tragikus világának egyetemes szintű megjelenítésére törekedett.

Bátor formai és nyelvi kísérletező: a kötött költészeti formákat és a szabad verset egyaránt biztosan alkalmazta. Groteszk és fanyar hangvétele, érzékletes képalkotással, zeneiséggel és játékosággal kapcsolódott össze. Jelentős esszéíró és műfordító volt.

A közölt vers „A láz enciklopédiája” (1967) című ciklusból származik.

Dr. Lőrincz Ernőné Kelemen Ildikó

ŐSZIRÓZSÁK

Tegnap még szégyenlős növendéklányként szemérmesen mosolyogtak az alig-hamvas szilvák, barackok, riadt-kicsi almák, hajladozó búzatáblák alig sejtették szőkeségük élet-adó hatalmát, a napok tüzes-arany csöndjébe bele-belecsattant egy zápor, a mezőn lesunyt füllel ázott a jószág, és látod, kedves: ma, a kert egyik zugában, orgonabokrok szoknyája alatt fölfedeztem néhány lapuló őszirózsát. Remegtek, mikor tetten értem őket, hogy szirmaikon cipelik már az őszt, hisz jóformán még nyár se volt – hát mit akarnak, de csak hallgattak makacsul, és benne volt e hallgatásban, hogy maholnap a faleveleken

dérré kegyetlenedik a harmat, hogy a sarkon hancúrozó kölykök kezében labda helyett ott-szomorkodik a számárfüles írka, az utcák megtelnek lebarnult emberekkel, s a siető, álmos arcokat piros-vidámra csipkedi a reggel; a sétatéren fiók-festő-gigászok lesik el a fáktól a pazar színkeverést, s szerelmes kamaszok verses vallomásra ihletődnek; lomhán csurognak a méz sugarak s érett-gyümölcs-illata lesz az anyaföldnek, és szemed paraszában föllobban újra a szerelem, a gyöngédség, a jószág. Szerettem volna neked adni a virágokat. De aztán csak ez a vers maradt. Mert mire hozzád érnek: elhervadnak a rémegő őszirózsák.

Szilágyi Domokos

EGYHÁZKÖZSÉGEINK ÉLETÉBŐL

Budapest

Az Unitárius Élet előző számaiban már többször adtunk tájékoztatást tevékenységünkről. Ezúttal összevontan szeretnénk megismertetni olvasóinkat az eddigi nyári millenniumi megemlékezéseinkről.

– Írtunk arról, hogy mi édesanyák nagyon megható és szép ünnepséget kaptunk anyák napja alkalmából.

– Írtuk, hogy Gy. Szabó Béla grafikusművész az „Isteni Színház” alapján készített húsz fametszetből álló kiállítási anyagát hozta el nekünk Kolozsvárról Ferenczy Miklós esperes úr, aki a művész örökségének őrzője. Ez alkalommal az istentisztelet prédikációját is tőle kaptuk. Szeretetvendégség zárta a megnyitó ünnepséget.

– Tájékozódhattunk Kászoni tiszteletes úr a Testvéregyházközségek Bizottságának Bostonban tartott gyűlésén való részvételéről.

– A húsvéti ünnepsor április 21-én, nagypénteken este, az unitárius passió bemutatásával kezdődött. Igazán méltó ünnepsorozat része volt ez a művészi élmény.

– A húsvéti ünnepekre megterítettük az úrasztalát a kolozsvári teológiáról küldött legátus szolgálatának segítségével.

– Pünkösdi ünnepének istentiszteletei hasonló lelki ünnepet adtak. A templom mindkét napon szinte zsúfolásig telt, az úrvacsora felvételében is nagy létszámú hívő vett részt.

– Elmondhatjuk hogy az ez évi ünnepségek sorában, szinte az első helyre került szívünkben, lelkünkben a konfirmációs ünnepség. 14 fiatal, 7 lány és 7 fiú tett tanúbizonyságot unitárius hitéről és a Kátéban leírtak tudásának bemutatásáról. Okosak, szépek voltak, a lányok zöme székelyruhában volt, szemet gyönyörködtető látványt nyújtottak a fiúkkal együtt. A fiatalok az úrvacsora vétele után a püspök úr áldását kapták, megható, meleg szavakkal köszöntötte őket. Úrvacsorát vettek a szülők, keresztszülők és a hozzátartozó rokonok is. Nagyon szépen komponált rendezvény volt, melyet utána a gyülekezeti teremben szeretetvendégség követett. Július elején, a többéves szokásoknak megfelelően, Kászoni tiszteletes úr 1 hetes erdélyi nyaralásra viszi a konfirmáltakat. Kívánjuk, érezzék nagyon jól magukat.

– A bibliakör idén is megtartotta évadzáró ünnepségét. Ez alkalommal Lőrincz Ernőné, Ildikó látott vendégül minket szép kis vidéki házuk kertjében. Kászoni tiszteletes úr bibliamagyarázata után, testünket is építő vendégség volt, részben kalákában hozott finomságokkal.

Konfirmáció

Továbbra is nagy szeretettel várjuk híveinket vasárnapi istentiszteleteinkre, az elkövetkezendő augusztus 20-ai ünnepségre, amellelt, hogy mindenkinek kívánunk nagyon kellemes nyarat, illetve nyári időtöltést és jó egészséget.

Aradi Ferencné
presbiter

Gyula

A gyulai szórványban az év első istentisztelete március 5-én volt.

Balácsi László lelkészünk a prédikáció előtt Wass Albert egy költeményét, majd az istentisztelet után Sági Frigyesné kedves hívünk Siki Sándor és Reményik Sándor egy-egy költeményét olvasta fel. Istentisztelet után baráti beszélgetésre, tervezgetésre együtt maradtak a résztvevők.

Az ünnepi istentisztelet húsvét első napján volt, délután 15.30-kor. Az igehirdetés előtt Balácsi László lelkészünk és Balácsi Lászlóné énekesnő a Passióból részleteket énekelt. Lelkészsünk prédikációjában hitünk szerinti öröklétről beszélt.

Az úrvacsorai kellékeket, a Jézus életére és cselekedeteire emlékeztető kenyeret és bort, Sági Frigyesné testvérünk adományozta. Lelkészsünk megköszönte az adományt.

Megemlékezett az árvízkárosultakról, kérve, mindenki erejéhez mérten enyhítse a károkat.

Székely Dániel és Székely Dánielné fehér írásos hímzéssel díszített úrasztala terítőt, szórványunk gondnoka ötvösmunkával díszített keresztelőpoharat alátéttel adományozott.

Lelkészsünk ezen adományokat is örömmel köszönte meg.

Romvári Etelka

Füzesgyarmat

Április hónapban több lélekemelő, maradandó élményt nyújtó esemény volt Füzesgyarmaton.

Április 2-án az egyházközség presbitériuma és a lelkész családja köszöntötte nagytiszteletű Balácsi László lelkészt, nagytiszteletű Balácsi Lászlóné énekvezért füzesgyarmati szolgálatuk 10 éves jubileuma alkalmából.

Ebből az alkalomból a Békés Megyei Hírlapban két cikk is megjelent. A terjedelmesebb április 8-án, „Balácsi László, megyénk egyetlen unitárius lelkésze” címmel. A cikk Dsida Jenő „Tekintet nélkül” című versének második szakaszával, (Kemény tárgyak zuhognak a fejünkhöz) kezdődik. Élete megpróbáltatásaiban ezek a sorok mindig átsegítették a holtpontra a lelkészt. A cikk röviden ismerteti életútját, gyermekkorától napjainkig.

Füzesgyarmaton 1990 húsvétján, négyévi kényszerű hallgatás után vehette ismét vállára a papi palástot. „Abban a pillanatban kimondhatatlan emocionális érzés fogott el. Valami hasonlót, talán csak most a napokban éreztem, amikor meglepetésemre a helyi presbitérium és családom köszöntött füzesgyarmati szolgálatom tizedik évfordulója alkalmából” – nyilatkozta a lelkész. Ismerteti az elmúlt tíz év eredményeit, jelentősebb eseményeit.

Az egyházközség tagjai és pártolói remek partnereknek bizonyultak az elképzelések megvalósításában. A rendezvényekbe még aktívabban be akarjuk vonni a szórvány unitáriusokat is – tudhatjuk meg a cikkből.

A második cikk „Papi palást ajándékba” címmel április 20-án jelent meg. A tízéves jubileum alkalmából rendezett meghitt ünnepséget ismerteti. Az ünnepség része volt az ajándékozás is: a lelkész egy új papi palástot kapott, a kántor is szép ajándékot vehetett át.

További tervek: a millenniumi év keretében egyházzászló avatása, emléktábla leleplezése, amely a Gyarmaton szolgált unitárius lelkészek nevét örökíti meg. Erre az alkalomra az erdélyi testvérgyülekezet híveit is meghívják. Nyáron kirándulást szerveznek a székegyházi unitárius világtalálkozóra.

Április 16-án a virágvasárnapi istentiszteletet a Kossuth Rádió közvetítette. A közvetítésnek nagy visszhangja volt, több mint harminc levél érkezett különböző vallású emberektől.

Személyes megkeresés is volt, május 7-én a füzesgyarmati istentiszteletre egy kedves fiatalember érkezett, majdnem 100 kilométer távolságról jött vallásunkat és egyházunkat megismerni.

Részlet néhány levélből:

Egy szentlőrinci hallgató így ír: „Április 16-án tartott istentiszteletéhez őszinte szívvel gratulálok. Emberemlékezet óta ilyen szépet nem hallottunk. Áldja meg érte Önt a Magyarok Istene, engedje még sok palást elhordását a Tiszteletes úrnak. Nem veszhet el az Istenbe vetett hit és a haza, melynek ilyen papjai vannak”.

Budapesti levélből részlet: „Ilyen felkészült, irodalmi tájékozottságról is árulkodó prédikációt évtizedek

óta nem hallottam. Lelkiekben húsvétra készültem, nem tagadom, megkönnyeztem, ahogy hallgattam. Lelket és szellemet tápláló beszéde régen őrzött szép idézetekkel, versekkel, a régi nagyok gondolataival gazdagon ajándékozta meg a hallgató együttimádkozókat. Köszönöm Istennek, hogy együtt lehettem Önökkel. Hiszem még, sokunknak lám elég szép lelkében az ének, s így hallhattuk az Önök énekét is szépnek.”

Egyedül élő budapesti özvegyasszony gondolatai: „Elragadtatásomat és köszönetemet szeretném kifejezni, csodálatos volt. Nyitott vagyok, bennem mindig megmarad, szívembe vésődik, évek múlva is emlékezem egy-egy szép prédikációra. Ilyen szép példájával talán még sohasem találkoztam, amikor az ige, a Biblia tanítása és a magyar költészet Ady-tól Reményik Sándorig, Tóth Árpád, Kosztolányi, Szabó L., Dsida lírája mondanivalójába beépülve, gyönyörűvé tette a prédikációt.”

Regölyi levélből részlet. „Április 16-án részese voltam az Önöktől közvetített unitárius istentiszteletnek, amely nagy örömmre szolgált. Ezen alkalom, a fontos vallási élményén túl, irodalmi élményben is részesítette a hallgatókat. Nagyon szép, mélyen szántó gondolatokban gazdag, maradandó együttlet volt Istenünk dicsőségére. Gratulálok hozzá és egyben hálás köszönetemet fejezem ki Önnek és az egész unitárius gyülekezetnek.”

Nyíregyházi levélből néhány sor: „Olyan jó mikor lelki testvérek találkoznak az éter hullámain is. Ma ebben a szeretet nélküli világban jól esik a Krisztusi agapé szeretettel találkozni.”

Veresegyházi levélből részlet: „Mélységesen meghatódtam az április 16-án elmondott igehirdetésén, melyet a Kossuth Rádió is közvetített. Magyar hittel, bátor szívvel, az Ön igehirdetése adjon hitet, önismeretet ennek a sokat szenvedett, Kárpátok által ölelt magyar nemzetnek. Adjon ilyen vezetőket ennek a népnek az Úr, hogy legyen végre feltámadása. Már régóta fontolgatom, hogy életem utolsó részében megvállok a református egyházbeli létemtől. Beismerem, nagy az elhatározásom, hogy erdélyi unitárius testvéreimhez méltó lehessek a golgotai szenvedésük útján. Kérem Nagytiszteletű úr válaszát, miképp lehetek az Unitárius Egyház hűséges tagja? A jószágos Isten adja meg nekem az unitárius hitet. Hogy így imádhassam az Urat, Istenünket, végakaratom. A jószágos Isten vezérelje életútján a Nagytiszteletű Urat.”

Személy szerint azért is örülök a sok meghatóan szép köszönetnek, mert az általam megfogalmazott méltatás és köszönet igazolást nyert – írja a cikk szerzője.

Nagypéntek délelőtt is imádkozásra, istentiszteletre hívogattak templomunk harangjai. Este meghallgattuk Balácsi László lelkészünk és Balácsi Lászlóné énekvezérünk előadásában a Passiót. A gyönyörű éneklést a résztvevők áhítattal hallgatták.

A húsvéti ünnepi istentiszteletnek nagyszámú résztvevője volt. Az úrvacsorai kellékeket a Jézus életére és cselekedeteire emlékeztető jegyeket, a kenyeret és a bort Kiss Károly és Mogyorósi Györgyné adományozta. Ezen túl úrvacsorai meg-

váltást adott 1500 Ft értékben Romvári Etelka és Bánsági Sándor. Egy unitárius testvérünk, névtelenséget kérve, százezer forintot adományozott a millenniumi ünnepségek költségeinek fedezésére. Lelkészünk megköszönte az adományokat.

Húsvét másodnapján is istentiszteletre hívták templomunk harangjai a hívőket.

*„Van egy szó, van egy név, valóság nem álom,
Nekem a legdrágább ezen a világon,
Ez a legforróbb szó, az én legszebb imám,
Amikor kimondom: Anyám, Édesanyám!”*

E gyönyörű, megható gondolatokkal ékesítet meghívással várta lelkészünk az édesanyákat a május 7-én tartott legbensőségesebb ünnepségre, Anyáknapjára.

Lelkészünk imája és a Zsoltárok könyve 77-ik részének felolvasása után alkalomhoz illő, gyönyörű költemények és énekek hangzottak el.

Lelkészünk Dsida Jenő két költeményét olvasta fel. Egyházközségünk fiataljai, középiskolások, iskolások és a hittanoktatásban részt vevő gyermekek egy-egy hálát és köszönetet kifejező költeményt mondtak el. A szavakat között lelkészünk csodálatos szólóéneke, s a jelenlévőkkel együtt énekelt népdal hangzott el.

Az előadók a versek elmondása után virággal köszöntötték édesanyjukat, nagymamájukat.

A lélekemelő ünnepségek maradandó élményt nyújtottak a nagyszámú résztvevőnek.

Egy unitárius résztvevő.

Beregi szórvány

Ismét kiosztották a Balázs Ferenc-díjat. A Beregi Ünnepi Hét keretében a nemzetközi Váci Mihály vers- és prózamondó versenyen egy kárpátaljai, egy cigány fiatal és egy beregi fiatal kapta meg a Balázs Ferenc-különdíjat, egy bronzplakettet, oklevél és könyvjutalom kíséretében.

Idén a nagydíjat az Aranyosapátiban tevékenykedő unitárius-univerzalista beregi presbiter, Böcs Attila kapta meg pünkösdi hétfőjén, az ottani imateremben tartott kis ünnepség keretében.

Évek óta koncertjeivel (zongora+énekszám) segíti a kocsordi és beregi unitárius gyülekezetek hitéletét, aktívan bekapcsolódik a megye kulturális életébe (bábegyüttes műsorok készítése Bartók zenéjének feldolgozásával, zsűrikben való elnöklés, az erdélyi unitárius testvérkapcsolat kulturális ápolása). Mindez hozzájárult ahhoz, hogy 2000-ben ő kapja a beregi unitáriusok kitüntető Balázs Ferenc-díját. Isten adjon neki további eredményes tevékenységéhez erőt és egészséget.

Az Unitárius Irodalmi Társaság újraélesztéséért egy kis akciót indított a Partium Műhely és a Beregi Unitárius Szórvány. Felvették a kapcsolatot az Unitárius Világtalálkozó szervezőivel, hogy az irodalmi társaság megalakulásának 80. évfordulójára (1920. augusztus 28-án alakult meg Kolozsvárott) egy szervező csoportot hozzanak létre, amely az újraindítást előkészíti. A csoportban magyarországi (beregi és budapesti) unitárius alkotók is részt vennének.

A beregi unitárius cigánymisszió

Öt éve tevékenykedik a beregi unitárius szórvány a cigányság körében. 17 cigánycsalád (85 fő) tért unitárius hitre 1995 óta. 30 cigányfiatal bekapcsolódott a Balázs Ferenc Beregi Népfőiskola cigányprogramjába, s a szabadelvű protestáns kör kulturális tevékenységébe. Létrejött 2 cigányegyesület: a Dandó Gyula Cigányegylet és a Balázs Ferenc Beregi Ifjúsági Cigányegylet.

Mindkét szervezet aktívan bekapcsolódik a beregi közéletbe. Hit- és közéletiség jellemzi a beregi unitárius cigányságot. Szociálisan és kulturálisan segítik a 17 cigánycsaládot a szervezeteik révén. Ebben segíti őket a beregi unitárius szórvány is. A körzeti 1. számú általános iskolában beindult az unitárius hitoktatás az 1999/2000-es tanévben. Két csoportban (kezdők és haladók) 20 tanuló vett részt a hitoktatásban. Unitárius hitükhöz híven az ember formálásával, segítségével foglalkoznak a beregi unitárius cigányvezetők a jövő nemzedék alakításában.

A beregi pünkösdi ünnepkör keretében három felnőtt konfirmáció volt Aranyosapátiban.

Felhős Szabolcs

Győr

„A lélek él”

A Bölöni Farkas Sándor Alapítvány, az Unitárius Élet január-februári számában megjelent – a Győri Unitárius Egyházközség templomépítési szándékát segítő – felhívására történt adományokért, Reményik Sándor soraival mond köszönetet, és kíván jó egészséget, Istentől áldott életet minden kedves adakozó-olvasó számára.

„A lélek él,
Testvéreim,
És hitet nem cserél.
A Lélek él: betűben, színben, fában,
Hullámos hangban és merev márványban,
Száz változáson át –
Amíg meg nem tagadja önmagát.
A lélek él, és munkál csendesen,
Kis szigeten, vagy roppant tengeren,
De amit alkot: nem szól a világnak,
Csak egy kis körnek, csak egy kicsi nyájnak.
A lélek él,
Testvéreim,
És hitet nem cserél.”

	forint
Bakó Annamária, Budapest	15.000
Dr. Lőrincz Ernő, Budapest	1.000
Dr. Kaplay Imréné, Budapest	1.000
Siska Ferencné, Budapest	3.000
Téglás Csaba, Győr	1.000
Bézsényi Gyuláné, Budapest	3.000
Szőcs Zoltán, Győr	1.500
Nébl János, Érd	10.000
Pálffy László, Budapest	10.000

Schmidt Gábor, Budapest	3.000
Vékás Domokosné, Budapest	3.000
Fekete Andrásné, Győr	3.000
Dr. Lőrincz István, Budapest	2.000
Kutrováczné Séra Anna, Budapest	2.000
Dr. Bakó Károly, Budapest	10.000
Dr. Nyiredy Szabolcs, Budapest	400
Dr. Gaál István, Győr	2.000
Bede Fazekas Csaba, Győr	3.000
Dr. Kolonitsné Ürmösi Éva, Budapest	2.000
Székely István, Budapest	2.000
Kerekes Szilárd, Budapest	500
György József, Cegléd	900
Ruttkay Ivánné, Budapest	2.000
Gyarmathy Zsolt, Gyula	500
Gündisch Klára, Gyömrő	1.000
Kisgyörgy Csaba, Budapest	2.000
Gyarmati Péter, Szentendre	1.000
Oborzil Gyula, Hajdúszoboszló	15.000
Gergely Csaba, Békéscsaba	500
Bartalis László, Budapest	1.500
Mester Albert, Pilisborosjenő	2.000
Orbók Endréné, Budapest	1.000
Gyalokai Zoltán, Budapest	5.000
Bencze Márton püspök, Budapest	5.000
Dr. Németh Ernő, Budapest	10.000
Nádasi István, Hédervár	2.500
Pákey Izabella, Budapest	1.000
Bencze Gábor, Budapest	3.000
Dr. Dániel Lajos, Budapest	5.000
Dr. Csíki Gábor, Százhalombatta	1.000
Nagy Sándorné, Budapest	500
Magyar Műveltség Szolgálat, Budapest	5.000

Sylvester János Protestáns Gimnázium

Az iskolát a Protestáns Gimnázium Egyesület, 30 lelkes fiatal pedagógus alapította 1996-ban, **Dr. Bibó István** igazgató úr vezetésével. A XIV. kerületi önkormányzat egy tulajdonában lévő épületet bocsátott az alapítvány rendelkezésére. Az iskola szervezetileg önálló, nem tartozik sem önkormányzati, sem egyházi vagy felekezeti fennhatóság alá. Ennek megfelelően nyitott, ökumenikus jellegű.

A működtetés költségei a tandíjakból és különféle pályázatok elnyeréséből, esetenként egyes gazdasági szervezetek támogatásából adódnak. Munkájukat azonban a keresztény egyházakkal és gyülekezetekkel való együttműködésben végzik. Diákjaiknak keresztény szellemű képzést és műveltséget nyújtanak. Ez elsősorban a bibliai alapon, a hitoktatáson és a magyar protestantizmus pedagógiai hagyományain nyugszik. A társadalmi és szociális felelősségre való nevelés az iskola egyik legfontosabb célkitűzése. Ennek érdekében tartanak – önkéntes jelentkezés alapján – Dia-

kónia- és Ápolástanképzést gyakorlati oktatással kiegészítve. A gyakorlatokat a Bethesda Kórházban, az Albert Schweitzer Szeretethotthonban vagy más egyházi és állami intézményekben végzik a tanulók. A képzés lényegét az jelenti, hogy a gimnáziumból minél nagyobb számban kerüljenek ki olyan hallgatók, akik bármely szakterületen helyezkedjenek is el, megfelelő karitatív-szociális érzékenységgel rendelkezzenek, és felkészítést kapjanak családjukban, iskolai-munkahelyi környezetükben az elesettek és idős emberek felkarolásában és a segítségnyújtásban.

Az iskola kezdeményezése azért nagy jelentőségű, mert a magyar társadalom – jelenlegi adatok szerint – egyharmada idős korú, egyedülálló ember. Az ilyen jellegű tevékenység a társadalmi jó közérzet kialakulását is szolgálja, ezért más közoktatási intézményeknek is példaképpül szolgálhat a mai pénzcentrikus profitszemléletű világunkban.

Molnár Sándor

Drog nélkül, tisztán!

Drog. Egyben mindenki egyetért, ez a négy betű mára egy kikerülhetetlen fogalom lett. Létezik mint probléma, mint szenvedélybetegség, mint egy félelmetes démon. De hogy mit kell vele-ellene tenni, hogy foglalkozni vagy elhallgatni kell-e, abban megoszlanak a vélemények. Egy tény: Magyarországon drámai módon növekszik a drogokat kipróbálók, a drogfogyasztók, drogfüggők, a droghalottak száma. A kábítószer-probléma valamennyiünket érint és együttes cselekvésre készítet. Mit tehet a televízió, mi lehet a szerepe a médiának egy olyan kérdésben, amivel kapcsolatban a szakemberek is óvatosan és kérdőjelekkel foglalkoznak? Egyet biztosan tehet: tájékoztat.

A Magyar Televízió, az Ifjúsági és Sportminisztérium által kezdeményezett kampányhoz csatlakozva, részt vállalt abban, hogy érzékenyebbé tegye a társadalmat a drogkérdések iránt.

A fenti mondatok a június 16-án, a Magyar Televízióban tartott sajtótájékoztatón hangzottak el, ahol a június 19–26. közötti „Drog nélkül, tisztán!” jelszóval illetett kábítószer-ellenes hétről tudósítottak. **Deutsch Tamás**, ifjúsági és sportminiszter, **Szabó L. Zsolt**, a MTV Rt elnöke, valamint **Topolánszky Ákos**, az ISM kábítószerügyi koordinációért felelős államtitkára tájékoztattak a kampány céljairól.

Egyházunk részéről **Miklósi-Vári Katalin** volt jelen.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete 13 évvel ezelőtt június 26-át a kábítószer elleni küzdelem világnapjának nyilvánította. Az esemény célja, hogy ezen a napon a világ lehető legtöbb országában egy időben, a közös problémafelismerés jegyében, a kábítószer okozta ártalmak és kockázatok, valamint az ellenük való összefogás kerüljön a társadalmi tudatosság középpontjába. Az ISM országosan lefedett programsorozattal készül a világnap és az azt megelőző időszak megrendezésére, a drogmegelőző szolgáltatások intenzívebbé tételével, kerékpáros váltóval, a kábítószer-kereskedelem útvonalán, Részke és Hegyeshalom között, regionális rendezvényekkel. Ennek egy része a Magyar Televízióban egy héten belül több mint ezer percben a témával foglalkozó kampány volt.

Az unitárius ifjak már korábban is foglalkoztak e témával, ennek a hétnek anyaga azonban nagyszerű alkalomnak tűnt, hogy az UFF (filmklub) videotára gazdagodjék néhány valóban hasznos kisfilmmel, mint például a Fűnyíró Egyesület készítette nagyszerű „Drog-világ” című animációs film, melyben a különböző drogok természetével ismerkedhetünk meg. A Trainspotting című angol kultuszfilm már ismerős volt, emellett igen hasznos volt megismerkedni a magyar drogosok küzdelmeivel, a Leo Amici komlói és a Kallódó ifjúság

zsibriki rehabilitációs otthon lakóinak őszinte valamásával.

Visszanézve az egyhetes kampányra, úgy tűnik már kinőtt a magyar társadalom a tabufalak állítása, a dilettáns tiltások korszakából, hisz több mint egy tucat olyan beszélgetés tanúi lehettünk, ahol a drogok világának vonzásáról, mocskáról, csapdájáról és a kiút testi-lelki szenvedéseiről meglepő őszinteséggel beszéltek azok, akik átéltek, azok akik valóban közel kerültek a témához: szakemberek és áldozatok, családtagok és gyógyultak.

Még így is nagyon nehéz a harc!

M. V. K

Protestáns Híradó

Unitárius súlypontú számot, szinte azt mondhatjuk különszámot jelentetett meg a **Gábry Sándor** református lelkész szerkesztette *Protestáns Híradó*, a Rajna-Vesztfáliai Magyar Gyülekezet lapja.

A teljes lapszámnak több mint felét kitevő, unitárius témájú összeállítás a kolozsvári **Gál Kelemen** cikkével kezdődik, amely *Brassai Sámuel*ről, az utolsó erdélyi polihisztorról emlékezik meg, születésének kétszázadik évfordulója alkalmából. Ezt követi néhai **Erdő János** teológiai professzor és unitárius püspök tanulmánya: *Az unitárius egyház történetének rövid áttekintése* (amelyből a szerkesztő terjedelmi okból kénytelen volt egy-egy részletet kihagyni, ezeket a kihagyásokat azonban lelkiismeretesen és pontosan jelzi), erdélyi unitárius templomokat ábrázoló rajzokkal és egyéb unitárius vonatkozású grafikai anyaggal illusztrálva. Sorrendben következik a Stockholmban élő **Verecs Zoltán** lapunkban is megjelent – a svédországi Új Kéve című protestáns egyházi lapból átvett – írása a *Keresztény testvéreim, unitáriusok*. Ezt a szerkesztő többet között így vezeti be: „...ajánlom e cikket elolvasásra nemcsak a gyülekezeteinkhez tartozó – azokban magukat jól érző, velünk együtt örvendező és síró, a diaszpórában egyházi és nemzeti megmaradásunk miatt aggódó és annak kibontakozásán fáradozó – unitáriusoknak, hanem azoknak a református és lutheránus testvéreinknek is, akiknek – esetleg a szokástól eltérően járva körül a témát – bizonyára új szempontokat, látószögeket is feltár ez az írás.” Az összeállítást a Kölnben élő, délvidéki születésű költő, **Ács Károly** zárja *Unitárius történetek* című önéletrajzi karcolat-füzérével, végül pedig két, **Dr. Nyiredy Szabolcs** testvérünk nyomán újraközölt Brassai-anekdota teszi fel a pontot az i-re.

K. J.

HALOTTAINK

Oborzil Gyula

*„Elköszönök mindenkitől
Emberektől, az élettől”*

Ezeket a sorokat **Oborzil Gyula** vetette papírra 1986. január 21-én, amikor gyógyíthatatlannak tűnő betegsége ágyhoz kötötte. Lélekben és gondolatban az emberi lét utolsó stációjáról elmélkedett. Az életutak hosszabb, rövidebb szakaszaiban vannak olyan állomások, ahol a keresztfák pihenésre és merengésre készítik az arra járó vándorokat. Aztán egyszer mindenki elérkezik az utolsó állomáshelyre, ahonnan már nincs tovább.

Oborzil Gyula 2000. június. 4-én adta vissza nemes lelkét teremtetőjének. Utolsó földi útjára 2000. június 8-án annak a harangnak hangjai kísérték, melyet ő adományozott testvére hagyatékából a hajdúszoboszlói köztemető részére. Az unitárius gyászszertartást **Sándor Gy. Mátyás**, győri lelkész végezte. A családi sírhelyben, mely messziről kitűnik a faragott haranglábon elhelyezett kisharanggal, helyezték örök nyugalomra szülei és testvére mellé. A gyorsan hervadó virágok helyett, remélhetőleg évtizedeken át, ez a haranglábon vonja magára az arra járók figyelmét, kik egy pillanatra megállva áldoznak majd az elhunytak emléke előtt.

Oborzil Gyula Hajdúszoboszlón született 1919. október 3-án. Családja apai ágon székelő-unitárius eredetű, édesanyja ősi szoboszlói családból származott.

Oborzil Gyula tanulmányait a hajdúszoboszlói református elemi iskolában kezdte, majd a hajdúböszörményi Bocskai Gimnáziumban folytatta, ahol 1938-ban érettségi vizsgát tett. Az ezt követő évben édesapja 53 éves korában váratlanul elhunyt.

Az 1945 után bekövetkezett fordulatok az Oborzil-család számára is új helyzetet teremtettek. Édesanyjukról való gondoskodás miatt is kereseti lehetőséget kellett találniuk. Oborzil Gyula Budapesten, a bőripar területén helyezkedett el. Ezen a szakterületen dolgozott 1987-ig, amíg nyugdíjba vonult. Munkája mellett nagy figyelemmel kísérte a történelem, különösen hazája sorsának alakulását. Bensőjében mindig ott volt a művészetek iránti érdeklődés is, amit testvére felfelé ívelő művészi pályája folyamatosan erősített. A közéletről határozott nézetei voltak, de soha nem hangoskodott. Halk szavú, szerény egyéniség volt, aki inkább tettekkel jeleskedett semmint szavakkal. Életének megállapodott időszakában megnősült. Feleségének, Oborzilné Nagy Rózsa-nak, harminc éven keresztül volt hű társa.

Együttesen határozták el, hogy mint nyugdíjasok Hajdúszoboszlón teremtenek maguknak új otthont. Ez 1993 decemberében be is következett. A szépnek és nyugodtnak remélt éveket szomorú események zavarták meg. Előbb Oborzil Edit férje, a mindig tevékeny, kiváló úszó, iparművész Jeney Tibor távozott az élők sorából. Aztán Oborzil Edit, a feleség is beteg lett. Végredeletemben Hajdúszoboszló városának adományozta világszabadalom által elismert, alumíniumból öntött haranggyűjteményét.

Az egyedülálló hatalmas haranggyűjtemény átadása Oborzil Gyulára hárult. Örömmel vállalta az ezzel járó fáradságot. Különös örömet jelentett, amikor lehetséges adódott a győri, pestszentlőrinci, medgyesi és marosvásárhelyi unitárius egyházközségek javára harangot adományozni. Tette ezt azzal a reménnyel és meggyőződéssel, hogy: „A harangok hangja sokáig hirdesse az egy-

istenhitet”. Bízunk benne, hogy az egyházközségekben nem maradnak a harangok némák, és egy kissé arról is szólnak, aki önzetlenül lehetővé tette, hogy ott, ahol nincs, legyen harang.

Emléke legyen áldott! Isten segíts! Emlékek segítsenek!

Oborzilné Nagy Rózsa

Tatár József

Mindannyian szomorúan szembesültünk a hírrel, döbbenet vettük tudomásul azt, ami miatt most itt vagyunk, hogy **Tatár József**, nyugalmazott gyógyszerész-vegyésszmérnök, a Magyar Műveltség Szolgálat alapítója életének 81., boldog és sírig tartó házasságának 43. esztendejében, június 9-én, fájdalmas szenvedés után elhunyt, visszaadta nemes lelkét teremtetőjének.

Néhai **Tatár József** 1919. október 19-én született Erdőbényén, ahol július 4-én, kedden délután 4 órakor helyezték örök nyugalomra a családi kriptában. 1957-ben kötött házasságot Csengeri Zsuzsannával. Gyógyszerész volt, később vegyésszmérnöki oklevelet is szerzett. Gyógyszerészként dolgozott, majd a Gyógynövénykutató Intézet tudományos munkatársa lett, és innen is ment nyugdíjba 1979-ben.

1989 októberében megalapította a Magyar Műveltség Szolgálatot, amelynek munkatársai szolgálók és ő maga is szerényen csak ügyvezető szolgáló.

A Szabó Dezső emlékkirát életre hívója, életesszménye és jelszava volt: „Tettekkel segíteni, a másik magyart”, „mert minden magyar felelős minden magyarért”. Gárdonyival együtt vallotta ugyanakkor, hogy: „Magyar vagyok. Tehát magyaroknak magyarul kell írnom. Az irodalom pedig nem parádé, hanem szolgálat. A nemzet jelenének és jövőjének a szolgálata.” Ez a szolgálat töltötte be egész életét. Élete alkonyán azért is választotta hitét az egyedüli magyar földön alapított unitárius vallást. Szelíd egyszerűséggel mindig igyekezett háttérben maradni. Nem tolakodott, nem parádézott, de mindig mindenki érezhette megtermékenyítő jelenlétét.

Nyugodj hát békében. Ámen.

Sándor Gy. Mátyás

(Részlet a 2000. június 6-án elhangzott Nagy Ignác utcai templomi gyászszertartásból)

ZSIROS MIHÁLY 65 éves

JANATA ERVINNÉ, sz. Patik Etelka 87 éves

DR. SZILÁGYI DÉNES 67 éves

ILLYÉS KÁROLYNÉ, sz. Pázsint Erzsébet 94 éves

DR. BEREZKY ISTVÁNNÉ, sz. Dénes Júlia 79 éves

TÓTH ISTVÁNNÉ, sz. Dimény Mária 65 éves

GYÖRGY TIBORNÉ, sz. Kovács Ilona 72 éves

Isten adjon csendes pihenést eltávozott testvéreinknek, lelküknek örök üdvösséget, a hátramaradott gyászolóknak pedig vigasztalást.

FELHÍVÁS

Unitárius Alapítvány

Az Unitárius Alapítvány Kuratóriuma az 1999. évi SZJA 1%-ára befolyt összegből pályázatot hirdet.

A pályázat célja:

az elnyert összeg egyházi épületeken (templom, parókia stb.) történő felújítási és karbantartási munkálatokra, vagy az egyházközségi életet elősegítő tevékenységre fordítható.

A pályázat összege:

500.000,- Ft, azaz ötszázezer forint.

Pályázhatnak magyarországi unitárius egyházközségek.

A pályázat beadásának határideje:

2000. szeptember 15.

A pályázatokon kérjük az egyházközségek bankszámlaszámát és a számlát vezető bank adatait, mert csak átutalással tudunk fizetni.

A pályázatokat az alábbi címre kérjük eljuttatni:

Unitárius Alapítvány, 1054 Budapest, Alkotmány u. 12.

Rázmány Csaba elnök

Gergely Felicián titkár

HÍREK

János Zsigmond erdélyi fejedelem születésének 460. évfordulója július 7-én volt. Egyetemes egyházunk 2000. július 8-án, Budapesten a János Zsigmond-emléktáblánál ünnepi megemlékezést tartott, **dr. Kis Zoltán** szervezésében, **Orbókné Szent-Iványi Ilona** főjegyző szolgálatával.

* * *

2000. augusztus 17-én este, a budapesti Nagy Ignác utcai templomunkban az amerikai unitárius **Fairfax-kórus** ad hangversenyt, erdélyi körútjuk befejezésekképpen. Augusztus 20-án, délelőtt 11 órakor a Nagy Ignác utcai templomban ünnepi istentisztelet lesz, kóruskoncerttel egybekötve.

* * *

2000. június 16-án, Nagy Imre és mártírtársai kivégzésének évfordulóján, a közszolgálati magyar televízió hosszú műsorban emlékezett az unitárius **Gimes Miklósra**, akinek újbóli temetésén, 1990. június 16-án **Bencze Márton**, akkori püspökhelyettes végzett szolgálatot.

A műsorban megszólalók szeretettel emlegették, – Gimes Miklós gyermekkorát idézve – a János Zsigmond unitárius cserkészcsapatot, melynek tagja volt, s az akkori hitoktató lelkészeket.

* * *

*„Az igazi egyházkritika szeretetből fakad”
Egyházi önvizsgálatra indító kilencszáz szó*

Kósa László etnográfus, történész, az ELTE Bölcsészettudományi Karának tanszékvezető professzora, az egyik fővárosi gyülekezet presbitere nemrég a Reformátusok Lapjában tette közzé diagnosztikus értékű és mélységű írását a MRE mai helyzetéről. Írásának címe: „Kilencszáz szó rólunk, reformátusokról”. Ebben – utalással Jézus 12 tanítványára és az 1848-as forradalmi követelményeket összegező 12 pontra – az egyházi megújulást elősegíteni akaró higgadtsággal veszi sorra a megoldásra váró feladatokat és gondokat.

A Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség július 30-án alföldi unitárius búcsút rendezett. Az ünnepségen hat ifjú tett bizonyosságot hitéről. A meghívott ünnepi szónok **dr. Szabó Árpád**, kolozsvári unitárius püspök volt.

Bővebb beszámolót lapunk következő számában közlünk.

* * *

A Nagyvárad-Bihari Unitárius Egyházközség Lelkészi Hivatala millenniumi ünnepséget rendezett 2000. július 16-án, a debreceni és a beregi unitáriusok meghívásával.

Istentiszteletet tartottak **Miklósi Vári Katalin** és **Pap Gy. László** lelkészek.

Ünnepi megemlékezést tartott **Kerekes Árpád** és **Felhős Szabolcs**. **Böcs Attila** zongorakoncertet adott.

Református világtalálkozó

A Dunamelléki Református Egyházkerület rendezte a millenniumi évben a **IV. Református Világtalálkozót**, amelyet kiemelkedő kulturális események is gazdagítottak és tettek emlékezetessé nemcsak a világ reformátussága, hanem a Jézus születésének 2000. évfordulóját ünneplő egyetemes-ökumenikus kapcsolatban lévő világkereszténység számára is.

Ilyen kiemelkedő ünnepi alkalom volt **Illés Lajos-Utassy József: Betlehem Csillaga** c. rockoperájának bemutatása, amelyre első alkalommal a Thália Színházban 2000. július 5-én került sor. Egyházunk örömmel fogadja a Kossuth-díjas zeneszerző kiváló művét, amelynek tervét évek óta magában hordozta, és a jeles évfordulón hitbeli meggyőződéssel és a magyar muzsika művészi gyökereiből táplálkozva, a költő bibliai hitelességű szövegével párosítva közvetíti a Megváltó világra érkezésének örömhírét.